

مدیریت آموزش و پرورش شهرستان عجب شیر

دبستان و پیش دبستان گل مریم

گردآورنده : جیتا صلاحی

ستایش : خدا

که هم در خانه ما هست و هم نیست
که همه جای خانه هست ولی دیده نمی شود انگار که وجود ندارد
دمی از بندگان خود جدا نیست
و لحظه ای از بندگان خود بی خبر و دور نمی شود
چرا هرگز نمی گوید جوابم ؟
چرا هیچ وقت جوابم را نمی دهد و با من صحبت نمی کند
تو را دیدم خدایت را ندیدم
تو را دیدم ولی خدای تو را ندیدم
خدا را در دل خود جوی یک چند
خدا را یک بار در دل خود جستجو کن
بهار و باغ و گل از او نشان است
که این آفریده هاو باغ و بهار و گل همه نشانه های وجود خداست
بود در روشنایی ها خداوند
در هرچه نور و خوبی است خدا وجود دارد

پروین دولت آبادی

درس اول : آفریدگار زیبایی

معنی برخی از جملات مهم :

- نخست دستی به شاخه های درختان هلو ، بادام ، سیب و درختان دیگر برد و بر آن گردنبندهایی از گل صورتی آویخت .
در ابتدای نقاشی شاخه های درختان هلو ، بادام و سیب و درختان دیگر را کشید و برای آن ها شکوفه های صورتی رنگی نقاشی کرد * شاخه ها تاب نیاورند و به سوی زمین خم شدند .
به خاطر سنگینی بار میوه ها شاخه ها طاقت نیاورند و به طرف زمین خم شدند .
- در زیر نگاه پر مهر او .
• نتوانست از او چشم بردارد .
• نتوانست نگاه خود را از او بردارد و به جای دیگری نگاه کند .

هر ورقش دفتری ست معرفت کردگار
مانند دفتری است که هر در صفحه اش مطالبی را برای شناخت خداوند می بیند

برگ درختان سبز در نظر هوشیار
برای انسان باهوش ، هر برگی از درختان سبز

واژگان :

ارغوانی : رنگ قرمز مایل به بنفش ، به رنگ ارغوان	انبوه : زیاد	جلا : براق کردن
انتظار : چشم به راه بودن	اثر : علامت	آویخت : آویزان کرد
برکه : جایی که آب جمع می شود	پوشش : لباس	پهن کرد : گسترده

تیره : تاریک	دل انگیز : زیبا : جالب	دشواری : سختی
دریغ : افسوس	جهان افروز : روشن کننده جهان	پراکند : پخش کرد
غوک : قورباغه	نشانید : گذاشت ، قرار داد	از پس : از پشت
چیره دست : ماهر	نیلی : رنگ آبی تیره	نظاره کنند: نگاه کنند . تماشا کنند
ضخیم : کلفت	قشر : لایه ، پوسته	خود نمایی : نشان دادن خود
معرفت : شناخت	رمه : گله ی گوسفند	داوری : قضاوت
گریخت : فرار کرد	تپید : حرکت کرد ، بی قرار شد	پهنه : میدان ، سطح

کلمات املائی :

پاییز - صحبت - نقاشی - تصمیم - پذیرفت - شروع - اطراف - حشرات - عسل - غوک - برکه - بگذار - تصویر - منظره ای - خاکستری - طبیعت - لذت - انبوه - تمشک - خوشه های طلا - مزارع - نوبت - سراغ - بعضی - ارغوانی - صنوبرها - قطره های باران - مهاجر - سطح - قشر نازک - براق - سعدی - هوشیار - معرفت - زینت - چیره دست - دریغ - آهسته - صبحگاه - نهان - مهربانی - کلاغ - سار - غنچه - حوصله - رمه - عاقبت

کلمات هم خانواده :

صبح : صبحگاه	روشن : روشنایی	انتظار : منتظر
اطراف : طرف	تصویر : تصاویر	پهن : پهنا ، پهناور
طبیعت : طبیعی	نقاش : نقاش ، نقشه	منظره : ناظر ، نظر
معرفت : معروف ، تعریف	مهاجر : مهاجرت	مزارع : مزرعه ، زراعت

کلمات مخالف :

روشنایی : تاریکی	نیکی : بدی	شروع : پایان
تیره : روشن	ناپدید : پیدا ، آشکار	سنگین : سبک
دشوار : آسان ، راحت	نخست : آخر	زیبا : زشت
بهتر : بدتر	گرم : سرد	نازک : کلفت ، ضخیم
داغ : سرد	خواب : بیدار	بی حوصله : با حوصله

واژه آموزی :

بعضی واژه ها زیر مجموعه هایی دارند ، مثلا وقتی می گوئیم خانواده کلمه هایی مانند پدر ، مادر ، خواهر و برادر زیر مجموعه های این واژه هستند .

فصل : بهار ، تابستان ، پاییز ، زمستان
 ورزش : فوتبال ، کشتی ، شنا و
 لوازم التحریر : مداد ، پاک کن ، تراش
 میوه : پرتقال ، موز ، سیب و
 گل : مریم ، لاله ، سنبل و
 حشره : پروانه ، زنبور ، ملخ و ...

*پروین دولت آبادی : شعر ستایش خدا

* خبر داغ : شکوه قاسم نیا

اصول نگارشی :

هنگام تصویر خوانی اصول زیر رعایت می شود :

- با دقت به جزئیات تصویر (رنگ ، شکل ، جهت و اندازه و) نگاه کنید
- آنچه را دیده اید در نوشته خود بیاورید
- نشانه های نگارشی مناسب استفاده کنید
- خوش خط و پاکیزه بنویسید

پرسش های درس :

- ۱- درستی یا نادرستی جمله های زیر را مشخص کنید .
نادرست	درست
- منظور از (زیر نگاه پر مهر او) نور مهربان و گرم خورشید است
 - پاییز به رنگ کاج ها و صنوبرها دست نزد
 - بهار کنار جنگل را با بوته های تمشک زینت داد
 - کلمات شادمان و درختان هر دو جمع هستند
- ۲- جاهای خالی را کامل کنید .
- شعر خبر داغ از می باشد . (شکوه قاسم نیا - پروین دولت آبادی)
 - رنگ گلبرگ پرید . برگ شد (بی حوصله - بی حوسله)
 - باد می کرد . ابر می بارید
- ۳- معنی واژه های زیر را بنویسید .
قشر :	غوک :	رمه :	جلا دادن :
دریغ :	ضحیم :	نظاره :	چیره دست :
- ۴- هم خانواده کلمات زیر را بنویسید :
اطراف :	تصویر :	انتظار :	منظره :	نقش :
- ۵- مخالف کلمات زیر را بنویسید .
دشوار :	بسیار :	ضحیم :	زیبایی :	اولین :
- ۶- در گروه کلمات زیر ، زیر کلمه ای که مربوط به آن مجموعه نیست خط بکشید .
- ماشین - اتوبوس - هواپیما - صندلی
 - دکتر - آمپول - شلوار - درمان
 - چراغ راهنمایی - پلیس - توقف ممنوع - نقاشی
 - دروازه - داور - توپ - کشتی
- ۷- هر دو واژه را در یک جمله به کار ببرید .
- آهو ، دشت :

ارغوانی ، دل انگیز :

۸- در متن زیر غلط های املایی را پیدا کنید و املای صحیح آن را بنویسید .

او در یک روز ، تمام ستح زمین را به رنگ سفید در آورد ؛ بر تن کوه ها و دشت ها ، جامع سفید پوشانید. کنار جنگل را با بوطه های انبوه تمشک ذینت داد و نگاهی به تسویرهای نقاشی زمستان انداخت.

.....

۹- کلمات را با حرف صحیح کامل کنید .

شاخ ار من ره ت ویر ار وانی

۱۰- مفهوم عبارات و بیت های زیر را بنویسید.

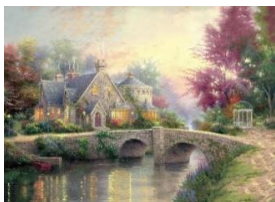
قطره های باران ، برگ های درختان را جلا داده است .

به من آهسته مادر گفت فرزند خدا را در دل خود جوی یک چند

۱۱- با حروف به هم ریخته ، واژه مناسب را بسازید .

ه - ا - ن - ظ - ر غ - ی - ا - و - ر - ا - ن م - ت - ع - ف - ر

۱۲- با توجه به تصویر زیر موضوعی را انتخاب کنید و درباره آن یک بند بنویسید.

۱۳- مفرد واژه های زیر را بنویسید.

حشرات : درختان : صنوبرها : کتب :

۱۴- با توجه به املای واژه ها کدام گزینه درست است .

الف (قوک : قورباغه ب) چیره دست : ماهر ج) زخیم : کلفت د) نضاره : تماشا

۱۵- شعر خبر داغ از کیست .

الف (پروین دولت آبادی ب) پروین اعتصامی ج) شکوه قاسم نیا د) نظامی

۱۶- در کدام گزینه هم خانواده وجود ندارد .

الف) نقش ، نقاشی ب) جمع ، مجموع ج) نظر ، منظره د) بسیار ، زیاد

پاسخ پرسش های متن درس ۱

۱- درست	۸- سطح - جامه ی سفید - بوته - زینت - تصویر
درست	۹- شاخسار - منظره - تصویر - ارغوانی
نادرست	۱۰- قطره های باران برگ درختان را شسته و پاکیزه کرده بود
نادرست	مادر به آرامی به من گفت : فرزندم خداوند را در دل خود جستجو کن
۲- شکوه قاسم نیا	۱۱- نظاره - ارغوانی - معرفت
بی حوصله	۱۲- به عهده ی دانش آموز
هوهو - هی	۱۳- حشره - درخت - صنوبر - کتاب
۳- قشر: لایه	۱۴- گزینه ب
غوک : قورباغه	۱۵- شکوه قاسم نیا
رمه : گله	۱۶- گزینه د
جلا دادن : شفاف و پاکیزه کردن	
دریغ : افسوس	
ضخیم : کلفت	
چیره دست : ماهر	
۴- اطراف : طرف	
تصویر : تصاویر	
انتظار : منتظر	
منظره : نظر - نظاره	
نقش : نقاش	
۵- دشوار: آسان	
بسیار : کم	
ضخیم : نازک	
زیبایی : زشتی	
اولین : آخرین	
۶- صندلی - شلوار - نقاشی - کشتی	
۷- به عهده دانش آموز	

درس دوم : کوچ پرستوها

واژگان :

جامه : لباس	جنب و جوش : تلاش و فعالیت بسیار	معتدل : آب و هوای نه گرم نه سرد
آسودگی : آرامش	منتظر : چشم به راه	اوایل : آغاز
عهده : مسئولیت ، وظیفه	دلنشین : جذاب ، زیبا و قشنگ	لطیف : ملایم ، نرم
کوچ : مهاجرت ، از جایی به جای دیگر رفتن	بیایند : پیدا کنند	برمی خیزیم : بلند می شویم
پی در پی : پشت سر هم ، پیوسته	شگفتی : تعجب	پیشین : گذشته
ناچار : مجبور ، ناگزیر	باز می یابد : دوباره پیدا می کند	نهاده است : قرار داده است
دشواری : سختی	نشان : علامت ، نشانه	سپری شدن : گذشتن
پیمودن : طی کردن ، پشت سر گذاشتن	کمیاب : آنچه کم است ، چیزی که دسترسی به آن راحت نیست	نیرومند : قوی ، دارای زور و قدرت
می ربایند : می دزدند ، با سرعت می گیرند	راه یابی : پیدا کردن مسیر	باعث : علت ، سبب
همتا : مانند ، شبیه	بی پروا : ترس ، شجاع ، بی باک	هیجان : شور و شوق
جفت : زوج ، دوتا	راه و رسم : روش	عهده : مسئولیت
التماس کنان : اصرار کنان	هیجان : شور و شوق	اعتراض کرد : ایراد گرفت
طفل : کودک ، بچه	لازم : واجب	شگفت زده : متعجب
فرصت : زمان	اصلا : ابد ، به هیچ وجه	به خاطر : برای
قوی پیکر : نیرومند	اوقات : زمان ها ، وقت ها	برخاست : بلند شد

م خانواده :

لطیف : لطف ، لطافت	تعهد : عهد ، عهده	معتدل : اعتدال ، عدل
معلوم : عالم ، علم ، معلم	جمع : جامع ، مجموع ، جماعت	مشغول : شغل ، شاغل
طولانی : طول : طویل	سفر : مسافر ، مسافرت	خراب : تخریب ، مخرب ، خرابه
تعجب : عجیب ، عجب	ضعیف : ضعف ، مستضعف	عشق : عاشق ، معشوق
اعتراض : معترض	موقع : موقعیت ، مواقع	مهم : اهمیت
غرور : مغرور	اوقات : وقت	لرز : لرزش

مخالف :

اوایل : اواخر	دور : نزدیک	دراز : کوتاه
جوان : پیر	آغاز : پایان	کمیاب : زیاد
طولانی : کوتاه	دانا : نادان	دشواری : راحتی ، آسانی
قوی : ضعیف	غمگین : خوشحال	سوال : پاسخ ، جواب
دوست : دشمن	بالا : پایین	آهسته : سریع ، تند

کلمات دارای ارزش املائی : اوایل - لطیف - جامه - شکوفه - گذشته - آسیب - عهده - می گذراند - می خوابد - حشرات - راه و رسم - آغاز - معتدل - جمع - مهم - مشغول - عده ای - بر می خیزیم - معلوم - طولانی - خطرهایی - تغییرات - حمله - عقاب - قرقی - بازگشت - پرستوها - اشتباه - نهاده است - بیاموزند - گفت و گوی مهم - طفلکی - به خاطر - البته - فرصت - اعتراض - اصلا - التماس - غرور - خود پسند - خرطوم - برخاست - اوقات تلخی

دانش زبانی :

نکته مهمی که در نوشتن اهمیت دارد ، استفاده از نکات نگارشی مناسب است تا منظور نویسنده بهتر و سریع تر درک شود .

نقطه (۰) : در پایان جمله های خبری و دستوری استفاده می شود و جمله را به پایان می رساند .

مریم به دانشگاه رفت . او بسیار به درس خواندن علاقه دارد .

ویرگول (،) : علامت مکث کوتاه در خواندن است و شیوه خواندن را تغییر می دهد .

به این دو جمله دقت کنید .

پدر علی ، (مکث) از مدرسه برگشت . از برگشتن پدر علی از مدرسه صحبت می کنیم

پدر ، (مکث) علی از مدرسه برگشت . به پدر می گوئیم که علی از مدرسه برگشته است

دو نقطه : هنگامی که سخنی را از کسی بیان می کنیم از نشانه (:) استفاده می کنیم و سخن آن شخص را داخل گیومه قرار می دهیم.

پدر گفت : « باید به خدا توکل کنید ».

علامت سوال (?) در پایان جملات پرسشی استفاده می شود . از کدام راه آمدی ؟

ضرب المثل :

جمله ها یا شعرهای کوتاه و زیبایی که دارای پندهای اخلاقی و نصیحت های خوبی برای زندگی است و از گذشته به ما رسیده است . گاهی به جای توضیحات طولانی می توانیم منظور خود را با گفتن یک ضرب المثل زیبا و حاوی نکته و نصیحت بیان کنیم .

گر صبر کنی ز قوره حلوا سازی . جوینده ، یابنده ست.

پرسش های متن

۱- درستی یا نادرستی عبارت های زیر را مشخص کنید درست نادرست

- پرستوها چهار تا شش روز روی تخم ها می خوابند
- پرستوها پاییز را به آسودگی به سر می برند
- در کوچ پرستوها هیچ خطری آن ها را تهدید نمی کند
- پرستوها دوازده تخم سفید می گذارند

۲- جاهای خالی را با کلمه مناسب کامل کنید .

- اوقات (فراغت - فراق) خود را چگونه سپری می کنید.
- این پرندگان با (بال های - چنگال های) نیرومند خود ، آن ها را می ربایند.
- پرستوها پس از پیمودن راهی (طولانی - طولانی) به لانه ی خود باز می گردند .
- شیر (برخاست - برخاست) و خودش را تکان داد .

۳- معنی واژه های زیر را بنویسید .

نشان :	نیرومند :	طی کردن :	نهاده است :
اعتراض کرد :	شگفتی :	بی پروا :	جامه :

۴- هم خانواده های زیر را در چهار گروه دسته بندی کنید .
مجموع - تاثیر - لطیف - معلوم - جامعه - عالم - لطف - معلم - لطافت - اثر - جمع -

۵- با حروف در هم ریخته یک کلمه بسازید و آن را در یک جمله به کار ببرید .

ا - ر - ح - ت - ش :

ن - س - ی - ت - ن - خ :

۶- مخالف واژه های زیر را بنویسید .

اوایل : طولانی :

پرسش : قوی :

۷- کلمه های زیر را با حروف مناسب کامل کنید .

مش ول مت ر بیجان عیف نخ تین

۸- کلمات به هم ریخته را مرتب کنید و جمله را بنویسید .

می گیرند - پس - خود - از - به عهده - آن - را - لانه - ساختن

۹- نشانه ی نگارشی ویرگول را طوری در جمله به کار ببرید که دو معنی متفاوت داشته باشد .
مادر نرگس از بازار کتاب خرید .

جمله اول :

جمله دوم :

۱۰- در متن زیر چند واژه نادرست است . شکل درست آن ها را بنویسید .
در این صفر طولانی ، خطرهای بسیاری وجود دارد . تغییرات آب و هوا ، حمله ی پرندهگان شکاری مانند عقاب و قرغی از جمله این خطرهاست .

۱۱- جمله های زیر را به ترتیب رویدادها مرتب کنید .

○ جوجه ها راه و رسم شکار را از والدین خود می آموزند

○ پرستوهای ماده چهار تا شش تخم سفید رنگ می گذارند

○ آن ها پس از بازگشت لانه های سال گذشته خود را می یابند

○ وقتی جوجه ها از تخم بیرون آمدند ، پدر و مادر آن ها را حشراتی که شکار کرده اند پرورش می دهند

○ پس از آن ، خود ساختن و پرداختن لانه را به عهده می گیرند

○ اوایل بهار پرستوها از سفر باز می گردند

۱۲- در مورد ضرب المثل کوه به کوه نمی رسد ، آدم به آدم نمی رسد هر چه می دانید بنویسید .

۱۳- هر مصراع را به مصراع بعدی آن وصل کنید.

برگ بی حوصله شد، سبزه خمیازه کشید

خبری داشت کلاغ گفت در گوش درخت

سار از شاخه پرید بال زد تا ته باغ	برگ‌ها تک‌تک ریخت از سر و دوش درخت
دل هر غنچه تپید رنگ گلبرگ پرید	گفت با سبزه و گل هر چه را گفت کلاغ

۱۴- معنی کدام کلمه غلط است .

الف (قشر : لایه ب) معرفت : وفاداری ج) شگفت انگیز : تعجب آور د) رمه : گله

۱۵- کدام کلمه با بقیه در یک مجموعه قرار نمی گیرد .

الف (آبشار ب) مزرعه ج) باغ د) نقاشی

۱۶- معنی کدام کلمه غلط است .

الف (رمه : گله ب) سار : شاخه ج) گریخت: فرار کرد د) خبر داغ : خبر جدید

پاسخ پرسش های متن درس ۲

۱- نادرست	پرسش : پاسخ
نادرست	قوی : ضعیف
نادرست	کمیاب : فراوان
نادرست	۷- مشغول - منتظر - هیجان - ضعیف - نخستین
۲- فراغت - چنگال های - طولانی - برخاست	۸- پس از آن ساختن لانه را به عهده می گیرند
۳- نشان : علامت	۹- مادر ، نرگس از بازار کتاب خرید .
نیروند : قوی	مادر نرگس ، از بازار کتاب خرید .
طی کردن : رفتن - پشت سر گذاشتن	۱۰- سفر - تغییرات - قرقی
نهاده است : قرار داده است	۱۱- ۶- ۴- ۲- ۵- ۳- ۱
اعتراض کرد : شکایت کرد	۱۲- به عهده ی دانش آموز
شگفتی : تعجب	۱۳- خبری داشت کلاغ ، گفت در گوش درخت
بی پروا : شجاع	برگ ها تک تک ریخت از سر و دوش درخت
جامه : لباس	
۴- مجموع : جامعه - جمع	سار از شاخه پرید بال زد تا ته باغ
تاثیر : اثر - موثر	گفت با سبزه و گل هر چه را گفت کلاغ
لطیف : لطف - لطافت	
معلوم : عالم - معلم	دل هر غنچه تپید رنگ گلبرگ پرید
۵- حشرات - نخستین	برگ بی حوصله شد ، سبزه خمیازه کشید
جمله سازی به عهده ی دانش آموز	
۶- اوایل :انتهای	۱۴- گزینه ب
طولانی : کوتاه	۱۵- گزینه د
دشوار : آسان	۱۶- گزینه ب

نام:	آزمون	کلاس:
نام خانوادگی:	پایانی فصل اوّل	تاریخ: / /

۱. کلمات زیر را معنی کنید.

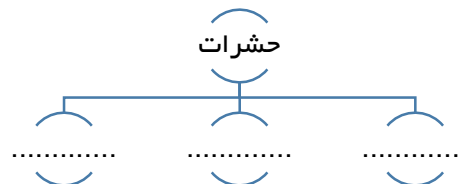
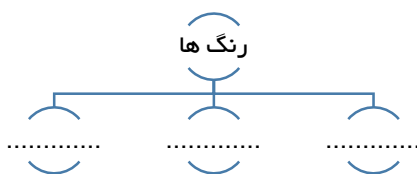
آویختن: زینت دادن: قشر:
 راهیابی: چیره دست: بکوشند:

۲. بیت های جا افتاده را بنویسید.

شاپرک خواب نبود، ، هر چه را دید و شنید ،

سار از شاخه پرید ، ، گفت با سبزه و گل ،

۳. نمودار ها را با کلمات داده شده تکمیل کنید. (دو کلمه اضافی است) مورچه، نیلی، پیاز، پروانه، خاکستری، قرمز، مداد، زنبور

۴. علامت های نگارشی مناسب را قرار دهید.

محمد از مادر پرسید ... چگونه می توانم خرید عاقلانه ای انجام دهم ... مادرم گفت ... برای خرید کردن ... باید جدولی از ویژگی های محصول مورد نظرت را بنویسی ...

۵. جاهای خالی را با واژه های داده شده، پر کنید. پیشین - چنگال - کمیاب - دشوار

الف) داوری میان نقّاشی ها بود.

ب) این پرندگان با های نیرومند خود، آنها را می ربایند.

ج) در آن هنگام حشرات می شوند.

د) پرستوها دوباره به لانه ی خود باز می گردند.

۶. جدول زیر را کامل کنید.

معنی	هم‌خانواده
.....	معرفت
.....	تفکر
.....	معتدل

۷. جمله‌ی زیر را به نحوی نشانه‌گذاری کنید که هربار، معنی متفاوتی داشته باشد.

(الف) مادر سارا غذا می‌پزد

(ب) مادر سارا غذا می‌پزد

۸. نام هر اثر را به صاحب آن وصل کنید.

خبر داغ	ستایش (خدا)	در جست و جو
پروین دولت آبادی	شکوه قاسم نیا	ژوبرت

۹. با توجه به معنی هر جمله واژه مناسب را از داخل کمانک انتخاب کنید

- موشکا بی بی را خیلی دوست داشت و از (غصه - قصه) خوردن او غمگین بود

- شیر (برخاست - برخواست) و خودش را تکان داد .

- اوقات (فراقت - فراغت) خود را چگونه سپری می کنید .

۱- آویختن : آویزان کردن زینت دادن : آراستن قشر : لایه - پوسته راهیابی : پیدا کردن راه و مسیر چیره دست : ماهر بکوشند : تلاش کنند	گفت با سبزه و گل هرچه را گفت کلاغ ۳- حشرات : مورچه - پروانه - زنبور رنگ : نیلی - خاکستری - قرمز ۴- دو نقطه - گیومه باز - علامت سوال - گیومه بسته - دو نقطه - گیومه باز - ویرگول - گیومه بسته - نقطه ۵- دشوار - چنگال های - کمیاب - پیشین ۶- هم خانواده : عرفان - معنی : شناخت هم خانواده : فکر - افکار - معنی : اندیشیدن	هم خانواده : اعتدال - معنی : آب و هوایی نه گرم و نه سرد ۷- مادر، سارا غذا می پزد مادر سارا ، غذا می پزد ۸- خبر داغ : شکوه قاسم نیا ستایش : پروین دولت آبادی در جست و جو : ژوبرت ۹- غصه - برخاست - فراغت
--	---	--

درس سوم – راز نشانه ها

واژگان :

معذرت خواهی : عذرخواهی گر : اگر می لنگید : لنگ لنگان راه می رفت آسیاب : دستگاهی برای آرد کردن گندم زاغک : زاغ کوچک ، پرنده ای از خانواده کلاغ ها قالب : قطعه ، تکه برگرفت : برداشت روبه : روباه پر فریب : بسیار حيله گر حيلت ساز : حيله گر – مکار	اساس : پایه ، بنیان گود افتاده بود : فرو رفته بود خوار : حقیر خار : تیغ حدس زدم : گمان کردم کرد آواز : شروع به آواز خواندن کرد خوش آواز : خوش صدا خوش خوان : خوش آواز نبدی : نیست مرغان : پرندگان	اندیشیدم : فکر کردم حیات : زندگی رد پا : جای پا اثاث : وسایل ، ابزار قضا : سرنوشت ، تقدیر طعمه : خوردنی – خوراکی بگشود : باز کرد روبهک : روباه کوچک جست : پرید ، جهید بربود : ربود ، دزدید
--	--	---

هم خانواده :

حاکم : حکم ، محکوم معذرت : عذرخواهی	فریب : فریبنده – فریبکار حيلت : حيله گر – حيله فهم : فهمیده – فهم
--	---

مخالف :

کور : بینا راست : چپ خوشحال : ناراحت	درست : غلط خوب : بد کمتر : بیشتر
--	--

روباه و زاغ

- زاغکی قالب پنبیری دید به دهان برگرفت و زود پرید

زاغ کوچکی قالب پنبیری دید آن را با نوکش برداشت و زود پرید

- بر درختی نشست در راهی که از آن می گذشت روباهی

در راهش روی شاخه درختی نشست که از آن روباهی عبور می کرد

- روبه پر فریب و حيلت ساز رفت پای درخت و کرد آواز

روباه مکار و حيله گر پایین درخت آمد و شروع به خواندن آواز با صدای بلند کرد

- گفت : به به تو چقدر زیبایی چه سری ، چه دمی ، عجب پایی

گفت : به به تو چقدر زیبایی عجب سر و دم و پای زیبایی داری

- پرو بالت سیاه رنگ و قشنگ نیست بالاتر از سیاهی رنگ

پرو و بالت سیاه رنگ و قشنگ قشنگ تر و بالاتر از این رنگ وجو ندارد

• **گر خوش آواز بودی و خوش خوان** **نبودی بهتر از تو در مرغان**

ولی اگر خوش صدا و خوش آواز بودی دیگر بهتر از تو بین پرند ها پیدا نمی شد

• **زاغ می خواست که غار غار کند** **تا که آوازش آشکار کند**

زاغ خواست که قار قار کند و آواز بخواند تا صدای خویش را به روباه نشان دهد

• **طعمه افتاد تا دهان بگشود** **روبهک جست و طعمه را بر بود**

تا دهانش را باز کرد خوراکش (پنیر) افتاد روباه کوچک پرید و خوراکی را دزدید و فرار کرد

کلمات متشابه :

کلمات هم آوا، کلماتی هستند که مثل هم خوانده می شوند اما مثل هم نوشته نمی شوند و معنی آن ها هم با هم فرق دارد .

این کلمات مانند هم خوانده می شوند اما املا و معنی متفاوتی دارند .

خوار : تیغ خوار : حقیر خان : آقا خوان : سفره

من در حیاط بازی می کنم . (حیاط خانه) جانوران بدون هوا قادر به ادامه حیات نیستند . (زندگی)

حتی گاهی دو کلمه مانند هم نوشته و خوانده می شوند اما معنای متفاوتی دارد.

من دیگر سیر شدم . سیر بوی بدی دارد .

• **متن هایی که اطلاعاتی به ما بدهد و دانش ما را زیاد کند متن های علمی نام دارند و متن هایی که داستانی است و ادبیات ما را قوی**

تر می کند متن ادبی نامیده می شود

• **برای نوشتن یک قصه رعایت نکات زیر لازم است .**

- با جمله ها و عبارت های مناسب نوشته خود را از کُنید
- نشانه های نگارشی را در نوشته خود به کار گیرید
- در نوشته کلمه ها دقت کنید (اندازه ، فاصله ، اتصال و شکل حروف)
- نوشته خود را بخوانید و پاک نویس کنید

کلمات دارای ارزش املایی

آسیاب - قهوه خانه - حاکم - چطور - علف - حدس - معذرت - هوش - قالب - زاغک - حیل - خوش خوان - مرغان - طعمه - زاغک
- قالب - حیل ساز - خوش خوان - مرغان - طعمه - الاغ -

پرسش های متن درس

۱- جاهای خالی را با کلمه مناسب کامل کنید .

- علی در مدرسه نشسته بود . (حیات - حیاط)
- گل در دستم فرو رفت . (خوار - خار)
- مادر خوشمزه ای درست کرده بود (غذای - قضای)

۲- معنی کلمات زیر را بنویسید .

خار : آسیاب : رد پا : حیل ساز : قضا :

۳- مخالف کلمه های زیر را بنویسید .

خوشحال : چپ : کور : بیرون :

۴- در هر ردیف کلمه های هم خانواده یک کلمه اضافی است ، دور آن خط بکشید .

- حاکم - حکم - حکاکی - محکوم

- علم - عالم - تعلیم - تعالی

- معذرت - عظیم - تعظیم - عظمت

۵- با توجه به متن درس رویدادها را مرتب کنید

- مرد از پسرک خواست

- حدس زدم چپش کور بوده است

- پسر گفت : من خوب نگاه کردم و اندیشیدم

- علف های سمت راست جاده خورده شده بود

۶- شکل مفرد کلمات زیر را بنویسید .

مرغان : پسران : حکما : کتب:

۷- شکل مخفف (کوتاه شده) کلمات زیر را بنویسید .

روباه : بیرون : راه : اکنون :

۸- معنی کلمه های زیر را از میان جدول پیدا کنید و بنویسید .

جمع کرد	سرانجام	بلند شد	غمگین
ابتدا	پایه	وسایل	یاد دادن
یاد داد	درود	آسودگی	دزدید

آموختن : بر بود : اثاث : سوگوار:

برخاست : بالاخره : اساس : اندوخت :

اوایل : آموخت : آفرین : آرام بودن :

۹- نوع متن را در نوشته های زیر مشخص کنید .

- خانه های نواحی بیابانی ویژگی هایی دارند تا خیلی گرم نشوند . دیوارهای این خانه ها ضخیم ساخته می شود تا گرما از بیرون وارد نشود .

- گنجشک و کبوتری با هم دوست شدند . تابستان بود و هوا گرم ، کبوتر دانه جمع می کرد تا تابستان بی غذا نباشد ولی گنجشک مشغول بازی بود . زمستان آمد و گنجشک بی غذا ماند و به سراغ کبوتر رفت . کبوتر به او گفت : جیک جیک مستونت بود فکر زمستونت نبود ؟

۱۰- در متن زیر نشانه های نگارشی مناسب استفاده کنید .

پسر جواب داد من الاغی ندیدم
مرد خشکین شد و پسر را پیش حاکم برد حاکم گفت پسر جان اگر تو الاغ را ندیده ای چطور نشانی
هایش را دادی

۱۱- در هر قسمت، با استفاده از حروف داده شده، دو واژه ی هم خانواده بنویسید.

ج م ع		ق د ر		ش ک ر	
.....					

۱- حیاط - خار - غذای	۸- آموختن : یاددادن
۲- خار: تیغ	اثاث : وسایل
آسیاب : دستگاهی برای خرد کردن آرد و جو	برخاست : بلند شد
رد پا : اثر و جای پا	اساس : پایه
حیلت ساز : حيله گر	بربود : دزدید
قضا : سرنوشت	سوگوار : غمگین
۳- خوشحال : ناراحت	بالاخره : سرانجام
چپ : راست	اندوخت : جمع کرد
کور : بینا	اوایل : ابتدا
بیرون : درون	آموخت : یاد داد
۴- حکاکي - تعالی - معذرت	آفرین : درود
۵- ۴ - ۳ - ۱ - ۲	آرام بودن : آراستگی
۶- مرغ - پسر - حکیم - کباب	۹- علمی - ادبی
۷- روبه - برون - ره - کنون	۱۰- دو نقطه - گیومه باز - گیومه بسته - نقطه - نقطه - دو
	نقطه - گیومه باز - علامت تعجب - ویرگول - علامت
	سوال - گیومه بسته
	۱۱- شکر : شاکر - شکور
	قدر : قادر - قدرت
	جمع : مجموع - جمعیت

درس چهارم - ارزش علم

واژگان

حکیم : دانشمند - فیلسوف قصد : اراده کردن ، نیت اندوخت : جمع کرد قضا : تقدیر ، سرنوشت تخته پاره : تکه چوب برافراشته : بالا برده افزوده می شد : اضافه می شد	چاره : راه حل - تدبیر تعلیم : آموزش دادن ماندنی : هر چیزی که قابل ماندن باشد دل بخدا سپرد : به خدا توکل کرد	آموختنی : آنچه قابل یادگرفتن باشد نیک نامی : معروف بودن به خوبی سرمایه : اندوخته چیزی نگذشت : مدت زیادی نگذشت
--	---	---

هم خانواده :

قصد : مقصود قدیم : قدمت ، قدیمی فکر : افکار ، متفکر موج : امواج	تعلیم : علم - معلم حال : احوال ، حالت حاضر : حضور ، محضر حرکت : تحرک ، متحرک حکیم : حکمت
---	---

خالف :

قدیم : جدید سوار : پیاده زندگی : مرگ	نیک نامی : بد نامی افزوده می شد : کم می شد
---	--

کلمات دارای ارزش املائی

حکیم - قصد - حرکت - ادامه - مدت - توفان - مگذشت - تخته پاره - ساعتی - ساحل - چاره ای - ماهیگیر - تعجب - صحبت - سخنان - حاضری - تعلیم - شهرت - افزوده - سرمایه - غرق
--

دانش زبانی :

هنگامی که افراد صحبت می کنند در حقیقت مطلبی را به شنونده انتقال می دهند . گوینده برای انتقال گفته هایش از جمله استفاده می کند.

جمله از یک یا چند کلمه ساخته می شود . جز اصلی جمله فعل است . گاهی جمله فقط از یک فعل ساخته می شود . جمله بدون فعل جمله کامل محسوب نمی شود .

رفتم . فاطمه ساعت ۲ آمد .

بعضی از کلمات مانند آفرین ، مرجبا به تنهایی معنی کاملی دارند و یک جمله محسوب می شوند

انواع جمله :

- جمله خبری : که در آن خبری می دهیم و در پایان آن نقطه قرار دارد .
علی از سفر آمد .

- جمله پرسشی : در این جمله در مورد چیزی یا کسی سوالی پرسیده می شود و در پایان آن علامت سوال قرار می گیرد .
تو کی به مدرسه رفتی ؟
- جمله عاطفی : بیان احساساتی مانند تعجب را در بر می گیرد و در پایان آن علامت تعجب قرار می گیرد . چه هوای خوبی !

نکته :

برای نوشتن شعر به صورت قصه باید نکات زیر رعایت شود :

- با جمله ها و عبارت های مناسب نوشته ی خود را آغاز کنید .
- ترتیب رویدادهای قصه را رعایت کنید
- نشانه های نگارشی را به کار بگیرید .
- یک بار نوشته خود را خوانده و پاک نویس کنید .

سوالات متن درس :

- ۱- در جمله های زیر کلمه صحیح را از داخل پرانتز انتخاب کنید و در جای خالی بنویسید.
 - حکیمی سفر کرد (قصد - قصد)
 - اگر در دریا کشتی شما شد سرمایه ای داشته باشید (قرق - غرق)
- ۲- درستی یا نادرستی عبارت های زیر را مشخص کنید .
 - کشتی بر اثر برخورد به صخره چند تکه شد
 - حکیم برای تعلیم جوانان روی ماسه های نرم دریا می نوشت
 - امیر شهر ، از حکیم خواست که چیزی هم به او بیاموزد
- ۳- معنی هر واژه را بنویسید .
 نیک نامی : چاره : قصد : برافراشته : حکیم :
- ۴- غلط های املائی را در متن زیر پیدا کنید و املائی درست آن ها را بنویسید .
 یک روز حکیمی آلم سوار کشتی شد ، از همان ابتدا با ناخدای کشتی شرو به سحبت کرد و گفت تو از علوم و دانش و دستور زبان چه می دانی ؟
- ۵- با کلمه گل سه نوع جمله بسازید که در لحن و بیان منظور متفاوت باشد .
 جمله ی خبری :
 جمله ی پرسشی :
 جمله تعجیبی :
- ۶- هم خانواده کلمات زیر را بنویسید .
 تعلیم : حکیم : حاضر : حرکت : قصد :

۷- مرتب کنید. خود - زنده - برای - چاره‌ای - حکیم - ماندن - اندیشید

۸- هر جمله را کامل کنید .

- آن چه آموختنی است باید
- آن چه شنیدنی است باید
- آن چه پوشیدنی است باید

۹- واژه‌های زیر را در سه گروه، دسته بندی کنید.

ستاره، ژاکت، سرخ، روسری، سفید، خورشید، ارغوانی، ماه، پیراهن

۱۰- جمله ی زیر را با علایم نگارشی مناسب کامل کنید .

محمد از مادر پرسید چگونه می توانم این کار را انجام دهم مادر گفت برای خرید کردن باید جدولی از وسایل مورد نیاز تهیه کنی تا چیزی فراموش نشود

۱۱- منظور حکیم از این که گفت به دست آورید آن چه را ماندنی است کدام گزینه است

الف (پول و ثروت ب) مقام ج) علم و دانش د) شهرت و نیک نامی

۱۲- کدام یک از کلمه های زیر جمع است

الف (دهان ب) آشکار ج) مرغان د) اشکان

۱۳- کدام واژه از نظر املايي درست نيست .

الف (احوالی ب) حدس ج) حوالی د) آگاهی

۱- قصد - غرق	حاضر : حضور
۲- نادرست - نادرست - درست	حرکت : تحرک - متحرک
۳- نیک نامی : شهرت	قصد : قاصد - مقصود
چاره : راه حل	۷- حکیم برای زنده ماندن خود چاره ای اندیشید
قصد : اراده - میل	۸- باید آموخت
برافراشته : بالا برده	باید شنید
حیکم : دانشمند	باید پوشید
۴- عالم - شروع - صحبت - دستور	۹- ستاره - خورشید - ماه
۵- او تعدادی گل زیبا داشت .	ژاکت - روسری - پیراهن
به کدام گل بیشتر علاقه داری ؟	سرخ - سفید - ارغوانی
به به چه گل زیبایی !	۱۰- دونقطه - گیومه باز - علامت سوال - گیومه بسته - دو نقطه
۶- تعلیم : علم - معلم	نقطه - گیومه باز - ویرگول - گیومه بسته - نقطه
حکیم : حکم - حکمت	۱۱- گزینه ج
	۱۲- گزینه ج
	۱۳- گزینه الف

درس پنجم - رهایی از قفس

واژگان

پیغام : پیام	بازرگان : تاجر
بازگو کردن : سخنی را دوباره گفتن	حس : زندان ، بازداشت
خواجه : بزرگ ، سرور ، تاجر	دلتنگ : غمگین
همتا : همانند ، مثل	شیرین زبان : شیرین گفتار
زهره اش بدید : ترسید	گران بها : با ارزش
شگفت زده : کسی که تعجب کرده ، متعجب	غلام : نوکر ، خدمتکار
زین : از این	ارمغان : هدیه ، سوغات
خام : بیهوده	کارمت : که برای تو بیاورم
شادکام : خوشحال	خطه : سرزمین
شادکام : خوشحال	فلان : اشاره به شخص نامعلوم
کنیزک : خدمتکار ، زنی که برده باشد	مشتاق : دارای شوق ، آرزومند
نشان : علامت ، نشانه	قضا : تقدیر ، سرنوشت
دریافت : دانست ، فهمید	دلدارى دهد : همدردى کند ، غم خواری کند
گریستن : گریه کردن	شکر سخن : شیرین سخن ، شیرین گفتار
بند : طناب	گنبد کبود : منظور آسمان آبی است
ماجرا : اتفاق	غصه : ناراحتی ، غم
اسیر : زندانی	قافله : کاروان

هم خانواده

تجارت : تاجر	لذیذ : لذت
تعجب : متعجب	حس : محبوس
شاکى : شکایت	شگفت زده : شگفت انگیز
حس : احساس	مشتاق : اشتیاق - شوق
عبور : عابر	سکوت : ساکت
اسیر : اسارت	وقت : اوقات
علم : علم - معلم	حال : احوال

مخالف

اسیر : آزاد	ثروتمند : فقیر
پرسش : جواب - پاسخ	رهايي : اسارت

کلمات دارای ارزش املايي

ثروتمند - طوطی - سوغاتی - ارمغان - کارمت - خطه ی - پیغام - صحنه - موضوع - خواجه - زهره - شکر سخن - غار - باغ وحش - باغچه - یک دفعه - مامور - غصه - اتفاقا - قاطر - حکمت - بازرگان - هندوستان - غلام - قضای روزگار - تجارت - کنیزک - لحظه ای -

رهايي از قفس

- گفت طوطی را چه خواهی ارمغان
- کارمت از خطه ی هندوستان

به طوطی گفت : سوغاتی چه میخواهی که از سرزمین هندوستان برایت بیاورم

● گفت آن طوطی که آن جا طوطیان چون ببینی ، کن زحال ما بیان
طوطی گفت :زمانی که آن جا طوطی های دیگر را دیدی وضعیت من را برای آن ها بگو

● کان فلان طوطی که مشتاق شماست از قضای آسمان در حبس ماست
بگو که فلان طوطی که آرزوی دیدار شما را دارد از سرنوشت و تقدیر بد در اسارت ما است

● این چرا کردم ، چرا دادم پیام سوختم بیچاره را زین گفت خام
این چه کاری بود کردم ، چرا این پیغام را دادم با این سخن بیهوده و ناپخته باعث مرگ آن بیچاره شدم

● کرد بازرگان تجارت را تمام باز آمد سوی منزل شادکام
بازرگان تجارت را به پایان رساند خوشحال به سوی منزل بازگشت

● هر غلامی را بیاورد ارمغان هر کنیزک را ببخشید او نشان
به هر خدمتکاری و نوکری یک سوغاتی داد به هر خدمتکاری هدیه ای بخشید

● گفت طوطی ارمغان بنده کو آنچه گفתי آنچه دیدی باز گو
طوطی گفت پس سوغاتی من کو هر چی گفתי و دیدی را برایم تعریف کن

● گفت گفتم آن شکایت های تو با گروهی طوطیان ، همتای تو
بازرگان گفت درد دل و شکایت های تو را برای چند تا طوطی مثل خودت گفتم

● آن یکی طوطی ، ز دردت بوی برد زهره اش بدرید و لرزید و بمرد
یکی از طوطی ها دردت را فهمید ترسید و لرزید و مرد

آیا می دانید :

مولوی شاعر ایرانی قرن هفتم هجری قمری است . در شهر بلخ به دنیا آمد و در شهر قونیه وفات یافت . کتاب های مثنوی معنوی و دیوان شمس از جمله کتاب های اوست . یکی دیگر از لقب های او مولانا می باشد .

دانش زبانی :

گاهی بعضی از کلمه ها از دو کلمه با معنی ساخته می شوند و وقتی با هم ترکیب می شوند یک کلمه ی مرکب با معنی جدید تشکیل می دهند
کتاب + نامه : نوشته ای که مشخصات کتاب در آن می آید .

کار+ نامه : نوشته ای که نتیجه کار هر فرد در آن می آید .

شناسنامه : نوشته ای که در آن اطلاعات شخصی هر فردی نوشته می شود

روزنامه : نوشته ای که در آن اخبار یک روز نوشته می شود

تشویق نامه : نوشته ای که در آن کسی تشویق می شود

تقدیر نامه : نوشته ای که از آن کسی تقدیر و تشکر می شود

- گاهی اوقات شاعر برای زیبایی شعر از کلمات مخفف (کوتاه شده) استفاده می کند
کارمت : که برای تو بیاورم

• برای مقایسه دو تصویر باید به نکات زیر توجه کنید

- با دقت به جزئیات تصویرها نگاه کنید
- شباهت ها و تفاوت ها را دسته بندی کنید
- پس از مقایسه ی شباهت ها و تفاوت های تصویرها ، نوشته را جمع بندی کنید
- خوش خط و پاکیزه بنویسید

پرسش های متن درس

- ۱- متن زیر را علایم نگارشی مناسب کامل کنید
بازرگان سکوت کرد نمی دانست چگونه موضوع مردن آن طوطی را به او بگوید طوطی که او را ساکت دید پرسید
ای خواجه چه شده به من بگو
۲- معنی هر واژه را بنویسید .
ارمغان : قضا : زهره اش بدرید : خطه :
بازگو : گفت خام : حبس : همتا :
- ۳- درستی یا نادرستی عبارت های زیر را مشخص کنید
- سال نامه نوشته ای است که اخبار و اطلاعات هر روز در آن نوشته می شود
- بازرگان از هندوستان چند طوطی به عنوان سوغات آورد .
- گفت خام به معنی کم سخن گفتن است
- شناسنامه نوشته ای است که اطلاعات شخصی هر کس در آن نوشته می شود
- ۴- هم خانواده هر کلمه را بنویسید .
تصمیم : حبس : تعجب : شاکي :
- ۵- مفهوم بیت زیر را بنویسید .
گفت طوطی ارمغان بنده کو
آن چه گفتی آن چه دیدی باز گو
- ۶- مخالف کلمات زیر را بنویسید :

شروع : خام : آزاد : گران بها : رهایی :

۷- در متن زیر غلط های املایی را پیدا کنید و درست آن را بنویسید .
بازرگان می خاست برای توطی زیبای خود سوقاتی گران بهایی بیاورد .
ای خاجه ، پیقام مرا به دوستانم در هندوستان برسان و از حال من آن ها را با خبر کن .

۸- با حروف در هم ریخته کلمات صحیح را بنویسید.
ت - م - ق - ش - ا ح - ظ - ه - ل ت - ک - و - س

۹- مفهوم ضرب المثل دسته گل به آب دادن را بنویسید .

۱۰- هر کلمه را به معنی آن وصل کنید

سالنامه	نوشته ای که در آن مشخصات شخصی نوشته می شود
کتاب نامه	نوشته ای که هنگام خرید خانه بین خریدار و فروشنده نوشته می شود
قولنامه	نوشته ای که در آن مشخصات کتاب ها نوشته می شود
شناسنامه	نوشته یا دفتری که در آن وقایع و مناسبت های یک سال نوشته می شود

۱۱- از روی سرمشق با خط زیبا بنویسید .

مشک آنست که خود ببوید نه آنکه عطار بگوید.

نادان چو طبل غازی، بلند آواز و میان تهی.

۱۲- جمله هایی بسازید که هر دو واژه در آنها باشد.

الف) حیران، قضا:

ب) گران بها، تجارت:

۱۳- به سؤال های زیر پاسخ کوتاه دهید.

الف) بزرگ ترین آرزوی طوطی چه بود؟

ب) وقتی بازرگان طوطی را از قفس بیرون آورد، چه اتفاقی افتاد؟

ج) ارمغان بازرگان برای طوطی چه بود؟

۱۴- مترادف واژه های مشخص شده را بنویسید.

الف) در زمان های قدیم، حکیمی قصد سفر کرد. (.....)

ب) کشتی با بادبان های برافراشته، حرکت کرد. (.....)

ج) لحظاتی بعد، بازرگان شروع به گریستن کرد. (.....)

(د) خبر آمدن آن مرد، به گوش امیر رسید. (.....)

۱۵- معنای کدام کلمه غلط است .

- الف (قضا : سرنوشت
ب (ارمغان : هدیه
ج) همتا : مانند
د) شگفت زده : خوشحال

۱۶- نوشته ای که در آن اخبار یک ماه می آید چه نام دارد .

- الف (روزنامه
ب) هفته نامه
ج) ماهنامه
د) کتاب نامه

۱- نقطه - نقطه - ویرگول - دونه نقطه - گیومه باز - ویرگول - علامت سوال - گیومه باز - علامت سوال - گیومه بسته - نقطه ۲- ارمغان : هدیه - سوغات قضا: سرنوشت - تقدیر زهره اش بدید: ترسید خطه : سرزمین بازگو: بیان کن گفت خام : سخن بیهوده حبس : اسارت همتا: مثل - مانند ۳- نادرست نادرست نادرست درست ۴- تصمیم : مصمم حبس : محبوس تعجب : متعجب - عجیب شاکي : شکایت ۵- طوطی گفت سوغاتی من کو آن چه گفتی و آن چیزی که دیدی برایم تعریف کن ۶- شروع : پایان خام : پخته آزاد : اسیر گران بها : ارزان رهایی : اسارت	۷- می خواست - طوطی - سوغاتی - خواجه - پیغام - ۸- مشتاق - لحظه - سکوت ۹- کار اشتباهی انجام دادن و با آن اشتباه باعث گرفتاری دیگران شدن ۱۰- سالنامه : نوشته ای که در آن وقایع و مناسب های یک سال نوشته می شود کتاب نامه : نوشته ای که در آن مشخصات کتاب نوشته می شود قولنامه : نوشته ای که هنگام خرید خانه بین خریدار و فروشنده نوشته می شود شناسنامه : نوشته ای که مشخصات شخص هر فرد نوشته می شود ۱۱- به عهده ی دانش آموز ۱۲- به عهده ی دانش آموز ۱۳- آزادی - پرواز کرد و رفت - رهایی از قفس ۱۴- دانشمند - بالا رفته - تاجر- حاکم ۱۵- گزینه د ۱۶- گزینه ج
--	---

نام:	آزمون	کلاس:
نام خانوادگی:	پایانی فصل دوم	تاریخ: / /

۱- واژه ی جا افتاده در کدام گزینه آمده است؟

گر خوش آواز بودی و خوش خوان بهتر از تو در مرغان

(۱) نبود (۲) چه کسی (۳) نباشد (۴) نبُدی

۲- کدام واژه از نظر املائی درست است؟

(۱) بیندیشد (۲) ساهل (۳) حاضر (۴) شحرت

۳- منظور از مثل «دسته گل به آب دادن» چیست؟

(۱) انداختن یک دسته گل در جوی آب (۲) اشتباه کردن در انجام کاری

(۳) درست انجام دادن یک کار (۴) هدیه فرستادن برای کسی

۴- کتاب مثنوی معنوی از کیست .

الف (سعدی (ب حافظ (ج مولوی (د رودکی

۵- کدام گزینه هم خانواده بقیه نیست .

الف (موثر (ب اثر (ج تاثیر (د ثریا

۶- داستان قدم یازدهم از کیست .

الف (محمد میر کیانی (ب سوسن طاقدیس

(ج سمیه جلالی (د حبیب یغمایی

۷- جاهای خالی را با واژه های مناسب کامل کنید:

روبه و حیلَت ساز / پای و کرد آواز/ طعمه چون دهان..... / جست و را

۸- با متضاد واژه های زیر جمله بسازید.

الف) خوشحالی $\neq$:

ب) آزاد $\neq$:

ج) دوست $\neq$:

۹- معنی واژه هایی که زیر آن ها خط کشیده شده است را بنویسید.

- حاکم به هوش و فهم پسر آفرین گفت و مرد از او معذرت خواست.

- روزی حکیمی قصد سفر کرد و کشتی او گرفتار توفان شد.

- گفت طوطی را «چه خواهی ارمغان کارمت از خطه ی هندوستان».

۱۰- در جمله های زیر واژه های «خار» و «خوار» هریک به چه معنایی هستند؟

الف) خار گل سرخ در دست محمد فرو رفت. ب) انسان دورو در نزد دوستانش خوار می شود.

۱۱- منظور از ضرب المثل «هیچ ارزانی بی علت نیست و هیچ گرانی بی حکمت» چیست؟

۱۲- منظور حکیم از این که گفت: «به دست آورید آن چه را ماندنی است» چیست؟

۱۳- شعر روباه و زاغ را به صورت قصه بنویسید.

۱۰- تیغ - کوچک و حقیر	۱- گزینه ۴
۱۱- ارزانی و گرانی هر چیزی حتما دلیل درستی دارد	۲- گزینه ۱
۱۲- به دنبال کسب چیزی باشید که از بین نمی رود و همیشه می ماند مانند علم و دانش	۳- گزینه ۲
۱۳- به عهده ی دانش آموز	۴- گزینه ج
	۵- گزینه د
	۶- گزینه ب
	۷- پرفریب - رفت - درخت
	افتاد - بگشود - بگشود - روبهک - طعمه -
	بربود
	۸- ناراحتی - اسیر - دوست
	جمله سازی به عهده ی دانش آموز
	۹- عذرخواهی
	دانشمند - اراده - بادهای شدید
	سوغاتی - سرزمین

درس ششم – آرش کمانگیر

واژگان

نقص : عیب – کمی و کاستی نبر : جنگ آشتی : دوستی – صلح گهر : مخفف گوهر – مروارید استوار : پابرجا – پایدار فروید آید : پایین بیاید چاره : راه حل – تدبیر سرپنجه : نیرومند – توانا خاور : مشرق پایداری : ایستادگی – مقاومت قامت : قد و بالا – اندازه بامداد : صبح زود – اول صبح رشید : راست قامت – دلاور تناور : تنومند – قوی زمزمه : آوازی زیر لب و آهسته خرم : شاد – خوشحال چابک : تند و سریع وارونه : برعکس منتظر : چشم به راه بازوان : بازوها گام : قدم	تیزبال : سریع – تیز پرواز تحقیر : کوچک شمردن پیشنهاد : نظر – رای بی تابی : بی قراری اندوهگین : غمگین – غصه دار بردباری : صبر – شکیبایی ماهر : زبر دست افراسیاب : فرمانده ی سپاه توران کمان : ابزار تیراندازی سامان دادن : منظم کردن پولادین : ساخته شده از فولاد دیرین : قدیمی چست : چالاک و چابک بران : برنده – تیز پهن : گسترده – پهناور گوارا : خوب و لذت بخش جاودانی : همیشگی گریزان : شتابان تندر : صدای رعد زیر گوشی حرف زدن : پیچ پیچ کردن نیم روز : میان روز
---	--

هم خانواده :

تحقیر : حقارت – حقیر ماهر : مهارت مشکل : اشکال	منتظر : انتظار توانا : توانایی – توان نقص : ناقص
--	--

مخالف

پیروزی : شکست ناامید : امیدوار سختی : آسانی آشتی : قهر خاور : باختر محکم : سست	نهانی : آشکار نازک : ضخیم دیوانه : عاقل شیرین : تلخ تیره : روشن توانا: ناتوان
---	--

کلمات املایی

طولانی - سپاه توران - افراسیاب - جیحون - بی تابی - قامتی رشید - استوار - نقص و عیب - تناور - تیغه ی شمشیر - گهر - چست و چابک - وزنده - غران - گریزان - گوهر فشانی -

- مرز را پرواز تیری می دهد سامان
- مرز را پرواز یک تیر مرز را مشخص می کند
- گر به نزدیکی فرود آید خانه هامان تنگ آرزومان کور
- اگر آن تیر در نزدیکی فرود آید خانه هایمان تنگ می شود و آرزوهایمان از بین خواهد رفت
- ورنه دور دور تا کجا تا چند
- اگر تا دور دست پرواز کند تا کجا ؟ چه مقدار ؟
- کو بازوی پولادین و کو سرپنجه ی ایمان
- آن بازوی نیرومند کجاست و آن ایمان قوی
- جان خود را در تیر کرد آرش
- تمام توان خود را به تیر منتقل کرد

دانش زبانی

- جمله از یک یا چند کلمه تشکیل می شود و پیام کامل را به شنونده انتقال می دهد
- به کار بردن کلمه در انواع جمله : رادیو
- امروز رادیو خریدم . (جمله خبری)
- چه رادیوی زیبایی ! (جمله تعجبی)
- رادیو را خاموش کن . (امری)
- رادیو را کجا گذاشتی ؟ (پرسشی)
- گاهی اوقات دو جمله با یک حرف به هم وصل می شوند و معنی دو جمله را به هم ارتباط می دهند . به این حرف نشانه ی ربط یا پیوند می گویند .
- در آنجا دست به دعا برداشت .
- با خدای خود زمزمه کرد .
- در آنجا دست به دعا برداشت و با خدای خود زمزمه کرد .
- در این مثال دو جمله بالا با حرف ربط (و) به هم ربط داده شده اند .

• نکات نگارشی :

- در هنگام تصویر خوانی و نوشتن متن با توجه به تصویر به نکات زیر دقت کنید
- سعی کنید آنچه دیده اید را در نوشته ی خود بیاورید .
- به درست نویسی شکل کلمات و املا توجه داشته باشید .
- نشانه های نگارشی را رعایت کنید .
- شعر باز باران : گلچین گیلانی
- باز باران با ترانه با گهرهای فراوان می خورد بر بام خانه
- باز باران با صدایی آهنگین ، با دانه های مثل مروارید بر سقف خانه می خورد
- می شنیدم از پرندۀ از لب باد وزندۀ داستان های نهانی رازهای زندگانی
- صدای زیبای پرندۀ را می شنیدم ، صدای باد که در حال وزیدن بود می شنیدم و از این صداها رازهای زیبایی درباره آفرینش و زندگی به گوشم می رسید

برق چون شمشیر بران پاره می کرد ابرها را تندر دیوانه غران چنگ میزد ابرها را
رعد و برق مثل یک شمشیر تیز ابرها را پاره می کرد . رعد و برق مثل یک دیوانه ی در حال فریاد انگار به ابرها مشت می زد

جنگل از باد گریزان چرخ ها می زد چودریا دانه های گرد باران پهن می گشتند هر جا جنگل در اثر این باد شدید مثل امواج دریا به این طرف و آن طرف می رفت . دانه های باران هم به زمین می خوردند و می ترکیدند سبزه در زیر درختان رفته رفته گشت دریا توی این دریای جوشان جنگل وارونه پیدا سبزه های زیر درختان در اثر جمع شدن آب دریا به زیر آب رفتند . و توی این آب جمع شده که مثل دریا شده بود عکس جنگل برعکس افتاده بود

می شنیدم اندر این گوهر فشانی رازهای جاودانی پندهای آسمانی در این باریدن قطره های مثل گوهر و مروارید من اسرار مهم و ماندنی و حرف های زیبای آسمانی و خدایی می شنیدم پیش چشم مرد فردا زندگانی خواه تیره خواه روشن هست زیبا در نظر کسی که به آینده امیدوار است زندگی چه راحت و زیبا و چه سخت بسیار زیباست

پرسش های متن درس

- ۱- جمله های در هم ریخته را مرتب کنید .
 ماهر - ایرانی - آرش - فداکار - کمانگیر - است - تیر انداز
 کار - بازرگان - این - تعجب - طوطی - کرد - از
 جاهای خالی را با واژه های درست کامل کنید .
- ۲- می شنیدم اندر این رازهای آسمانی
 بشنو از من کودک پیش چشم
- ۳- معنی کلمات زیر را بنویسید .
 تناور : تیغه : چاره : قامت :
 خاور : ماهر : سرپنجه : رشید :
- ۴- جمله های زیر با حرف ربط (و) را به هم ربط دهید .
 - تیر از کوه و دشت و دره گذشت .
 - در کنار رود جیحون بر تنه ی درخت تناوری نشست .
 ۵- در متن زیر غلط های املائی را پیدا کنید و صحیح آن را بنویسید.
 توران به فرماندهی افراسیاب از رود جیهون گزشته بود .
 روزگار به سختی می گذشت و چارای جز بردباری نبود .
 آرش کمانگیر تیر انداز ماهر ایرانی خود را برای پرطاب نیزه آماده کرد.
- ۶- برای کلمه های زیر هم خانواده بنویسید.
 ماهر : منتظر : نقص : تحقیر : مشکل :
- ۷- مخالف کلمه های زیر را بنویسید.
 قهر : اندوهگین : طولانی : دشوار:
 پیروزی : برهنه : بلند : توانا :
- ۸- مفهوم عبارت (مرز را پرواز تیری می دهد سامان) چیست .
- ۹- به جای کلمات مشخص شده کلمه ای بنویسید که معنی جمله تغییر نکند
 الف (پهلوان ایرانی تیری به سوی خاور) پرتاب کرد.
 ب (آرش بازوانی پولادین) داشت.

۱۰- مفرد کلمات زیر را بنویسید .

جوانان ایرانیان بازوان خطرات

۱۱- کلمه های مخالف را در جمله های زیر پیدا کن و زیر آنها خط بکش.

● از صبح تا شب کار می کنم.

● پایان شب سیه، سپید است.

● وقتی از بالای برج میلاد به پایین نگاه می کنم، چیزهای بزرگ را کوچک می بینم.

۱۲- تصویر زیر بیانگر کدام ضرب المثل است؟

۱۳- کدام یک از گزینه های زیر جمله نیست .

الف (به تو گفتم از من دور شو .

ج) ساعت چهار و نیم

۱۴- کدام واژه با بقیه هماهنگی ندارد .

الف (کشتی ب (ناخدا ج) بادبان د) حکیم

۱۵- بیت زیر از چند جمله تشکیل شده است .

توانا بود هر که دانا بود ز دانش دل پیر برنا بود

الف (سه ب) دو ج) چهار د) پنج

۱۶- کدام واژه جمع است .

الف (بیابان ب (پهلوان ج) ایران د (جانوران

۷- قهر: آشتی	۱- آرش کمانگیر تیرانداز ماهر خودکار ایرانی است
طولانی : کوتاه	بازرگان از این کار طوطی تعجب کرد
پیروزی : شکست	۲- گوهرفشانی - زندگانی - پندهای آسمانی - کودک من
بلند : کوتاه	- مرد فردا
۸- تیر وضعیت مرز را مشخص می کند	۳- تناور: تنومند
۹- مشرق- بسیار محکم مانند فولاد	تیغه : لبه ی برنده شمشیر
۱۰- جوان - ایرانی - خطر - بازو	چاره : راه حل
۱۱- صبح - شب	قامت : قد و بالا
سیه - سپید	خاور : مشرق
بالا - پایین	ماهر : زبردست
بزرگ - کوچک	سرپنجه : نیرومند
۱۲- با یک گل بهار نمی شود	رشید : دلاور
۱۳- گزینه ج	۴- تیر از کوه و دشت و دره گذشت و در کنار رود
۱۴- گزینه د	جیحون بر تنه ی درخت تناوری نشست
۱۵-گزینه الف	۵- گذشته - چاره ای - ماهر - پرتاب
	۶- ماهر : مهارت
	منتظر : انتظار
	نقص : ناقص
	تحقیر : حقارت - حقیر
	مشکل : اشکال

درس هفتم - مهمان شهر ما

واژگان

حضور : حاضر بودن ، وجود تپش : تپیدن ، جنبش هین : بدان نشاط : شادی ، شوق هیجان : شور و شوق پر توان : با قدرت ، توانا بالاخره : سرانجام ، عاقبت مشتاق : آرزومند فعالیت : کوشش ، تلاش لحظه شماری : انتظار کشیدن خیره شدن : نگاه به چیزی بدون چشم برداشتن تحسین آمیز : همراه با تعریف و تمجید جنبش : حرکت - تکان	استقبال : پیشواز بی صبرانه : بی طاقت ، نا آرام رخسار : چهره خروشان : پر سر و صدا همهمه : سر و صدا انبوه : بسیار زیاد غوغا : سر و صدا مشام : بینی دلهره : نگرانی انده : غم و ناراحتی لطیف : ملایم - نرم انبوه : زیاد - بسیار پوشش : لباس
--	---

هم خانواده

مشتاق : شوق ، اشتیاق متوجه : توجه صبر : صبور ، صابر مرخص : ترخیص انتظار : منتظر حرکت : متحرک - تحرک اشعار : شعر - شاعر	درس : مدرس ، تدریس اشعار : شعر ، شاعر ضخامت : ضخیم لطیف : لطف - لطافت جمعیت : مجموع - جمع نظر : منظور - ناظر فعالیت : فعال
--	--

مخالف

تند : کند پاکیزه : کثیف طلوع : غروب آرام آرام : تند تند خواب : بیدار پیر : جوان شب : روز	پر : خالی تشنه : سیراب جدا : متصل خوش بو : بد بو استقبال : پیشواز همهمه : سکوت شادی : غم
--	--

کلمه های املائی

حضور - استقبال - نشاط - خلاصه - رخسار - نشاط انگیز - لحظه شماری - بالاخره - انبوه - غوغا - مرتب - مسئولان - صف های منظم - باغچه - خلاصه - منظور - لطیف - اشعه - نفوذ - می لغزد - مرخصی - طعنه - اعتنا - ضخامت - واقعاً - تپش - انتظار - فقط - حیاط - ذخیره - مشتاق - هماهنگ - اقیانوس - معنا - ذهن - زمینه -
--

دانش زبانی :

یاد گرفتیم که حروف ربط دو جمله را به هم ربط می دهند . در درس قبل با حرف ربط (و) آشنا شدیم .

به جمله های زیر دقت کنید .

خیلی دنبال کتابم گشتم .

آن را پیدا نکردم .

- خیلی دنبال کتابم گشتم ، اما آن را پیدا نکردم .

با کلماتی مانند (اما – ولی) نیز دو جمله به هم ربط داده می شوند و مفهوم دو جمله در مقابل هم است . یعنی جمله دوم مفهوم بر خلاف جمله اول دارد.

واژه آموزی :

خود+ باور : به کسی می گویند که به توانایی های خودش آگاهی و باور دارد.

خود + بین : کسی که فقط خودش را می بیند و به دیگران و توانایی های آن ها توجهی ندارد.

خود + دار : کسی که مراقب رفتار خودش است و از کارهای بد دوری می کند .

آیین نگارش :

هر داستان دارای عناصری است :

- شخصیت های داستان : کسانی که در آن داستان از آن ها نام می بریم .
- زمان : منظور زمانی است که داستان در آن اتفاق افتاده است
- مکان : منظور مکانی است که داستان در آن اتفاق افتاده است
- اتفاق های داستان : ماجراهایی که باعث شکل گیری داستان شده است
- نتیجه : ما از هر داستان به یک نتیجه می رسیم آنچه از داستان آموخته ایم نتیجه داستان است .

• نکته :

برای بازنویسی شعر به صورت داستان :

- سعی کنید خودتان را به جای شخصیت داستان قرار دهید .
- در بیان توصیف از احساس و عاطفه ی خود استفاده کنید.
- انتخاب کلمه ی مناسب نوشته ی شما را دلنشین تر می کند .

پرسش های متن درس

۱- معنی هر واژه را بنویسید.

رخسار : خروشان : همه هم : لحظه شماری : محور:

۲- درستی یا نادرستی جمله های زیر را مشخص کنید.

- دانش آموزان قرار گذاشتند برای استقبال به محل سخنرانی بروند .
 - با پوشش هماهنگ و در صف های منظم به سمت مدرسه رفتیم .
 - گذشت زمان به درک معنی بعضی از مطالب کمک می کند .
- ۳- هم خانواده کلمات زیر را بنویسید.

حضور : انتظار : استقبال : شوق : حرکت : جمعیت :

۴- در جمله های زیر از حروف ربط (و - ولی) استفاده کنید .

- امروز به مدرسه رفتیم دوستم را دیدم .
- ایرانیان در برابر توراتیان پایداری می کردند پیروزی بر آنان مشکل بود.
- آن ها همه جای شهر را دنبال شیر کوچولو گشتند او را پیدا نکردند.

۵- مخالف کلمات زیر را بنویسید .

خواب : طلوع : استقبال : شادی : شب : گرم :

۶- با واژه (خود) واژه ای معنا دارد بسازید و معنی آن را بنویسید.

..... + خواه :

..... + بین :

..... + کار :

۷- برای کلمات زیر مانند نمونه کلمه ای بنویسید که توضیح وصفی در مورد اسم بدهد . اسب + زیبا

شهر + کتاب + عروسک +

۸- جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید . (مشتاقانه - استقبال - هجوم)

- هر یک از ما لحظه شماری کردیم که روز کی می رسد ؟

- برخی از شوق می گریستند و جمعی گوش می دادند.

۹- کلمه مورد نظر را بسازید .

حرف اول : امواج

حرف دوم : منظور

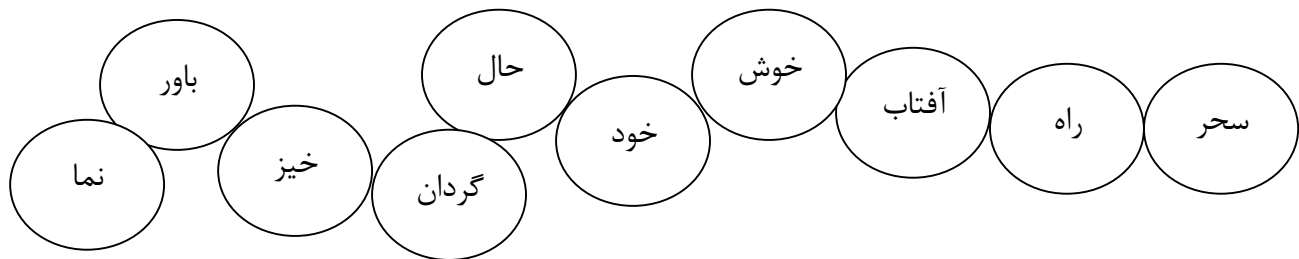
حرف سوم : منتقل

حرف چهارم : منتظر

حرف پنجم : خوشحال

حرف ششم : خودکار

۱۰- با ترکیب واژه های زیر، واژگان جدید بسازید.

۱۱- با توجه به املاي درست هر واژه، یکی از حروف را انتخاب کنید.

آ.....وش م.....العه رخ.....ار >ور نشا..... انگیز

۱۲- با توجه به شکل زیر، داستان کوتاهی بنویسید و نقشه‌ی عناصر داستان را مشخص کنید.

۱۳- مفهوم بیت زیر را بنویسید.

آب زنید راه را هین که نگار می رسد
مژده دهید باغ را بوی بهار می رسد

۱۴- با هر یک از واژه‌های زیر یک جمله بسازید.

خواستم :

برخاستم :

۱۵- در هر ردیف، واژه‌ی ناهماهنگ را بنویسید.

الف) آرش - رستم - سپاه - افراسیاب ب) آرزو - پولادین - امید - ایمان ج) خشم - تندر - باران - برق

۱۶- متضاد کلمه استقبال کدام گزینه است .

الف (پیشواز ب) بدرقه ج) پیشتاز د) اقبال

۱۷- مثل جوینده یابنده است چه مفهومی دارد.

الف (دقت ب) نظم ج) پاکیزگی د) پشتکار

۱۸- کدام یک از عناصر یک داستان نمی باشد .

الف (شخصیت داستان ب) نتیجه ج) مکان د) نام داستان

۱- رخسار : روی - چهره	۸- استقبال - مشتاقانه
خروشان : پر سر و صدا	۹- انتظار
همهمه : سر و صدا	۱۰- سحرخیز - راهنما - آفتاب گردان - خوش حال - خود
لحظه شماری : انتظار کشیدن	باور
محور : اساس	۱۱- آغوش - مطالعه - رخسار - حضور - نشاط انگیز
۲- نادرست - نادرست - درست	۱۲- به عهده ی دانش آموز
۳- حاضر : حضور منتظر : انتظار	۱۳- برای مهمان عزیزی که می آید مسیر را آب و جارو کنید
حرکت : متحرک جمعیت : مجموع	به باغ مژده دهید که بهار از راه می رسد
۴- و - ولی - ولی	۱۴- به عهده ی دانش آموز
۵- خواب : بیداری طلوع : غروب	۱۵- سپاه - پولادین - خشم
استقبال : بدرقه شادی : ناراحتی - غم	۱۶- گزینه ب
شب : روز گرم : سرد	۱۷- گزینه د
۶- خودخواه : کسی که همه چیز را برای خودش می خواهد	۱۸- گزینه د
خودکار : کسی که خود به خود کارهایش را انجام می دهد	
۷- اسب زیبا - شهر بزرگ - کتاب قشنگ - عروسک کوچک	

۱- معنی کدام کلمه درست نوشته شده است .

الف (تحسین : تمجید ب) اعتنا : طعنه ج) می لغزد: می لرزد د)دلهره : اندوه

۲- در کدام گزینه مخالف وجود ندارد .

الف (دلگیر ، دل باز ب) سریع ، تند ج) غم ، شادی د) تشنه ، سیراب

۳- معنی جمله های زیر را بنویسید.

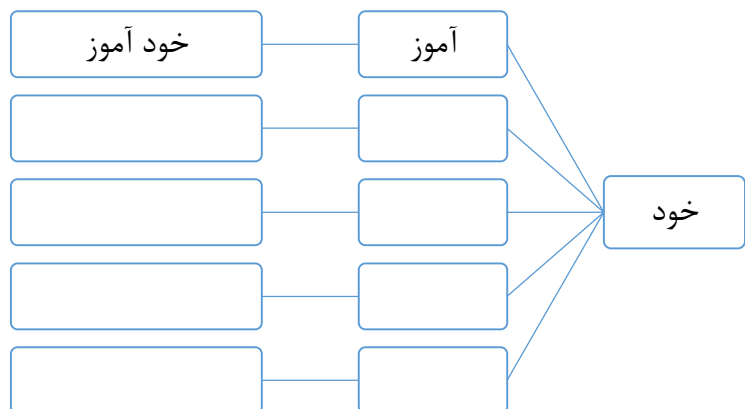
- آه! کو بازوی پولادین و کو سر پنجهی ایمان؟

- تیر، همچون پرنده‌ای تیزبال، از بامداد تا نیمروز در پرواز بود

۴- کلمه ها را به یکدیگر وصل کنید و کلمه جدید بسازید .

اندوه	کمان	جنگ	خسته	تیز	نیرو
بال	کننده	گیر	مند	گین	جویان

۵- کلمه‌ی «خود» با کدام یک از کلمات دیگر می‌تواند یک کلمه‌ی مرکب بسازد؟ (مانند نمونه)

۶- جاهای خالی را با استفاده از دانش خود کامل کنید.

الف) نشانه‌ی درنگ کوتاه است.

ب) از یک یا چند کلمه تشکیل می‌شود و پیام کاملی را می‌رساند.

۷- برای هریک از واژه‌های زیر، یک هم‌خانواده بنویسید.

.....	منظم		حس
.....	معلم		افكار

۸- مرتب كنيد.

برای	جبهه	برادرم	می سازد	در	سنگر	رزمندگان	می سازد
------	------	--------	---------	----	------	----------	---------

۹- جاهای خالی شعر زیر را کامل کنید.

جنگل از باد چرخ ها می زد چو دریا

سبزه در

۱۰- واژه های مترادف را به یکدیگر وصل کنید.

چهره	استقبال
پیشواز	گفتار
سخن	رخسار
حرکت	جنبش

۱- گزینه الف	۸- برادرم برای رزمندگان در جبهه سنگر می سازد
۲- گزینه ب	۹- جنگل از باد گریزان چرخ ها می زد چو دریا
۳- کجاست آن بازوی نیرومند و کجاست آن ایمان قوی تیر مانند پرنده ای سریع و تند پرواز ، از صبح تا وسط روز در حال پرواز بود	سبزه در زیر درختان رفته رفته گشت دریا
۴- اندوه گین - کمان گیر - جنگ جویان - خسته کننده تیزبال - نیرومند	۱۰- استقبال : پیشواز گفتار : سخن رخسار : چهره جنبش : حرکت
۵- خود آموز - خود باور - خودکار - خودپسند - خودبین	
۶- ویرگول - جمله	
۷- حس : احساس معلم : علم - تعلیم	افكار : فكر - تفكر منظم : نظم - ناظم

واژگان

خشنود : راضی ، خوشحال طاق : سقف مکتب: محل درس خواندن - مدرسه در گذشته رونق داشتن : خوب بودن وضع کسب و کار برگزیده شدن : انتخاب شدن جویا : کنجکاو اقامت گزیدم : در جایی ساکن شدم - ماندم ذوق : شور و شوق - علاقه و توانایی کنج : گوشه استعداد : آمادگی ، توانایی مقصود : خواسته ، آرزو ، نیت اراده ، خواسته ، میل ، تصمیم پشتکار : تلاش برای انجام کاری	دایر شدن : تشکیل شدن - ایجاد شدن حرفه : شغل - پیشه - کار طبع : ذوق ، استعداد بهره رساندن : فایده داشتن ، مفید بودن فروزان : تابان - درخشان - روشن قریحه : ذوق - استعداد عاجر : ناتوان - درمانده ابداع : نوآوری - ایجاد کردن - چیزی از نو پدید آوردن لبریز : پر ، لبالب سرמש: الگو - نمونه بام : پشت بام دل سوز : مهربان - غمخوار بردباری : شکیبایی - صبر
هما : پرندۀ ای افسانۀ ای که اگر سایه اش بر سر کسی بیفتد آن شخص خوشبخت می شود رحمت :مهربانی ،دلسوزی ماسوا : موجودات - مخلوقات رخ : چهره - صورت نگین : سنگ قیمتی متحیر : شگفت زده - حیرت زده	مدارا : با نرمی و ملایمت رفتار کردن ابوالعجائب : پدر شگفتی ها یعنی بسیار شگفت انگیز علم کند : معرفی کند ، مشهور سازد مسکین : فقیر - تهیدست کرم :لطف - جوانمردی آیت : نشانه - دلیل مدارا : با نرمی و ملایمت رفتار کردن

هم خانواده

صبر : صابر - صبور فعال : فعالیت رحمت : رحیم - رحم مقصود : قصد - قاصد قبول : قابل - مقبول کتاب : کاتب - مکتوب مکتب : کتاب - کاتب - مکتوب	کرم : کریم - کرامت اسیر : اسارت شهدا : شهادت - شهید قاتل : قتل - مقتول اطفال : طفل - طفولیت اختراع : مخترع جویا : جوینده
--	---

مخالف

باسواد : بی سواد جدید : قدیم قبول : رد - مردود ابتدا : انتها توانا : ناتوان	اسیر: آزاد گدا : ثروتمند مسکین : ثروتمند لبریز : خالی طاق : کف
--	---

طولانی : کوتاه	ناشنوا : شنوا
خالی : پر	

کلمات املائی

عشق - قطعه زغال - منقل - کرسی - حرفه ی - گچ بری - طبع پرشور - ذهن جويا - راضی - برگزیده - اقامت گزیدم - شعله ی - فروزان - ذوق - قریحه - باغچه اطفال - نمی پذیرند - عاجز بودند - استعداد - ابداع - شرح حال - باغچه بان - اعتماد - فعل - نقاشی - شعر - طاق مسجد - قنادی - رونق - راضی - اختراع - مقصود - تحصیلی - همای رحمت - آیت - ماسوا - گدای مسکین - ابوالعجائب - علم کند

همای رحمت :

- علی ای همای رحمت تو چه آیتی خدا را که به ما سوا فکندی همه سایه ی هما را

علی ای نشانه ی رحمت و مهربانی تو چه نشانه ای از طرف خدا هستی که سایه رحمت و مهربانی را شامل حال همه موجودات کردی

- دل اگر خدا شناسی همه در رخ علی بین به علی شناختم من به خدا قسمت خدا را

ای دل اگر دنیال خداشناسی هستی به صورت علی نگاه کن به خدا سوگند من با علی توانستم خدا را بشناسم

- برو ای گدای مسکین در خانه ی علی زن که نگین پادشاهی دهد از کرم گدا را

ای فقیر بیچاره برو در خانه ی علی را بزن که از روی بخشنده گی به گدا بهترین چیزها و نگین پادشاهی می دهد

- به جز از علی که گوید به پسر که قاتل من چو اسیر توست اکنون به اسیر کن مدارا

به جز حضرت علی چه کسی به پسرش می گوید با قاتل من که اکنون در دست شما اسیر است با مهربانی رفتار کنید

- به جز از علی که آرد پسری ابوالعجائب که علم کند به عالم شهدای کربلا را

به جز حضرت هلی چه کسی می تواند پسری داشته باشد که واقعه کربلا و شهدای کربلا را به دنیا معرفی کند و نشان دهد

دانش زبانی :

- فعل : کار انجام شده در جمله را فعل می گوئیم
- فعل اصلی ترین بخش جمله است و جمله بدون آن معنای کاملی ندارد .
- آن ها در اتاق خوابیدند .
- اصلی ترین بخش فعل آن است یعنی خوابیدند که کار انجام شده را بیان می کند
- جمله بدون داشتن فعل جمله محسوب نمی شود .
- یک فعل به تنهایی نیز یک جمله محسوب می شود . خندید.
- در جمله ها فعل اصلی ترین بخش جمله است و بقیه واژه ها برای کامل کردن معنای جمله می آیند
- به مثال زیر دقت کنید .
- بچه ها آمدند .
- قسمت اصلی جمله (آمدند) و بقیه برای کامل کردن معنای جمله آمده است .

نکته :

در ادامه فراگیری حروف ربط کلمه هایی مانند چون و زیرا نیز دو جمله را به هم ربط می دهد .

آن ها سریع به خانه رسیدند.

خیابان ها خلوت بود .

• آن ها سریع به خانه رسیدند ، چون خیابان ها خلوت بود .

دقت کنید که جمله اول مفهومی را توضیح می دهد و جمله دوم دلیلی برای جمله اول بیان می کند .

• محمد حسین بهجت تبریزی (شهریار)

شاعر معاصر ایرانی – در شهر تبریز به دنیا آمد و در مقبره الشعراى تبریز دفن شده است و اشعار زیادی به زبان ترکی دارد .

• نکته

در نوشتن خاطره :

- نوشته خود را با کلمه ها و جمله های مناسب به پایان ببرید
- مکان ، زمان و جزئیات رویدادها (خاطرات) را بنویسید
- طوری بنویسید که خواننده بتواند نوشته ی شما را به خوبی درک و احساس کند

پرسش های متن درس

۱- با کلمات به هم ریخته یک جمله بنویسید.

باور نمی کردند - نوشتن - اولیای - خواندن - بیاموزند - کودکان - این - هرگز - که - و - فرزندان

۲- در هر جمله فعل را مشخص کنید .

محمد دفتر خود را پیدا کرد . بچه ها با عجله به مدرسه رفتند .

۳- مخالف کلمه های زیر را بنویسید.

ابتدا :	طولانی :	جدید :	شب :
روشن :	بیدار :	سختی :	اسیر :

۴- معنی کلمات زیر را بنویسید.

کنج :	قریحه :	شرح حال :	عاجز :
آیت :	طبع :	متحیر :	ماسوا :

۵- هم خانواده کلمات زیر را بنویسید.

شعر :	اطفال :	اختراع :	صبر :
رحمت :	مقصود :	قبول :	تجارت :

۶- با کلمات زیر جمله بسازید.

میهن :

ذوق :

۷- در متن زیر چند غلط املایی وجود دارد آن ها را پیدا کنید و املای صحیح آن را بنویسید.

آن چه خاندید ، شرح حال معلمی دل صوز و مهربان ، جبار باقچه بان است . سرگزشت این انسان نو آور سرمشق کسانی است که با دست خالی و سبر و بردباری به مردم میحن خود خدمت می کنند .

- ۸- در جمله های زیر از حروف ربط (و - اما - زیرا) استفاده کنید .
- مادر همه جای آشپزخانه را گشت ظرف غذا را پیدا نکرد .
 - روی ماسه های کنار دریا می نوشت کاغذی برای نوشتن نداشت .
 - روزگار به سختی می گذشت چاره ای جز بردباری نبود
- ۹- ادامه مصراع های زیر را کامل کنید .
- برو ای
 دهد از کرم گدا را
- همه در رخ علی بین
 به علی شناختم من
- ۱۰- مفهوم بیت زیر را بنویسید .
 به جز از علی که آرد پسری ابوالعجائب که علم کند به عالم شهدای کربلا را
- ۱۱- واژه های زیر در سه گروه تقسیم کنید.
- قارچ - تمرین - می نویسد - فلفل - کوشش - دید - لوبیا - موفّقیت - می خیریم
- ۱۲- معنی کدام کلمه با بقیه تفاوت دارد .
- الف (خشنود ب) راضی ج) خوشحال د) بهره
- ۱۳- کرم به کدام معنا نیست .
- الف (لطف ب (شجاعت ج) بزرگواری د) جوانمردی
- ۱۴- در کدام گزینه غلط املائی وجود دارد
- الف (اقامت گزیدم ب) عاجز بودند ج) فروزان د) لبریز
- ۱۵- کدام کلمه جمع نیست .
- الف (اولیا ب) مدارس ج) تصاویر د) فروزان
- ۱۶- عبارت زیر چند فعل دارد .
 به حیاط رفتم ، دستی به صورتم کشیدم و هوای خنک صبح را حس کردم .
- الف (دو ب) سه ج) یک د) چهار
- ۱۷- هم خانواده ی کلمه مقصود کدام است .
- الف (مقدس ب) صادق ج) مقصر د) قصد
- ۱۸- بیت زیر چند فعل دارد .
 برو ای گدای مسکین در خانه ی علی زن که نگین پادشاهی دهد از کرم گدا را
- الف (دو ب) چهار ج) یک د) سه

۱- اولیای این کودکان هرگز باور نمی کردند که فرزندانشان خواندن و نوشتن بیاموزند	۹- برو ای گدای مسکین درخانه ی علی زن که نگین پادشاهی دهد از کرم گدا را
۲- پیدا کرد - رفتند	
۳- ابتدا : انتها جدید : کهنه بیدار : خواب اسیر : آزاد	دل اگر خداشناسی همه در رخ علی بین به علی شناختم من به خدا قسم خدا را ۱۰- به جز حضرت علی چه کسی می تواند پسری داشته باشد که واقعه کربلا را به عالم معرفی کند ۱۱- قارچ - لوبیا - فلفل
۴- کنج : گوشه شرح حال : زندگی نامه آیت : نشانه متحیر : حیرت زده - متعجب ماسوا : موجودات	می نویسد - می خریم - دید کوشش - تمرین - موفقیت ۱۲- گزینه د ۱۳- گزینه ب ۱۴- گزینه ج ۱۵- گزینه د ۱۶- گزینه ب ۱۷- گزینه د ۱۸- گزینه د
۵- شعر : شاعر اختراع : مخترع رحمت : مرحمت قبول : قابل - مقبول به عهده دانش آموز	
۶- خواندید - شرح حال - دل سوز - باغچه بان - سرگذشت - صبر - میهن	
۸- اما - زیرا - و	

درس یازدهم – فرمانده دل ها

واژگان

دلتنگ : غمگین	دژ : حصار – قلعه
مانع : سد – جلوگیری	سقوط : افتادن
محور : اساس ، مبنا	تسخیر ناپذیر : مکان یا چیزی که به آسانی نتوان آن را به دست آورد
مقابله : رویارویی ، مواجهه	دم : لحظه ، زمان کوتاه
مسئولیت : سرپرستی یک کار مهم ، بر عهده داشتن وظیفه ای	شوق : میل ، علاقه فراوان به چیزی
اعتقاد : باور	وصف ناپذیر : غیر قابل توصیف ، وصف نشدنی
به شدت : زیاده از حد – بسیار زیاد	نفوذناپذیر : غیر قابل نفوذ
محتاج : نیازمند	مقابله : رویایی ، مواجهه
عملیات : فعالیت ها – کارها	بی وقفه : بی درنگ – بدون توقف
متجاوز : کسی که به دیگران ظلم کند – ستمگر	گذرگاه : محل عبور – جای گذر
خیره شدن : توجه عمیق – نگاه کردن بدون برداشتن چشم	سقا : کسی که به تشنگان آب می دهد
نظاره کردن : نگاه کردن – تماشا کردن	ترجیح دادن : برگزیدن ، برتری دادن چیزی یا کسی بر دیگران

هم خانواده

منتظر : انتظار	اعتقاد : معتقد
مانع : منع	نظام : نظم – ناظم
محتاج : احتیاج	مظلوم : ظلم – ظالم
وصف : توصیف	شکر : تشکر – شاکر

مخالف

کوچک : بزرگ	شکست : پیروزی
مظلوم : ظالم	اولین : آخرین
خاموش : روشن	پیروزی : شکست
نیازمند : بی نیاز	آزادی : اسارت
پاک : ناپاک – کثیف	سبک : سنگین
	فرار : قرار

کلمات املائی

مرخصی – قصه ها – منتظر – عروسک – حتی – مسئولیت – مانع – اعتقاد – محتاج – اشغال – تیپ – ضربه – محور – شلمچه – تسخیر ناپذیر – خُرد – وصف ناپذیر – بی وقفه – گذرگاه – سقا – مؤمن – مطمئن – سقوط – ترجیح – نظاره – عملیات – ضربه ی نهایی – نفوذ – جامع
--

دانش زبانی :

با ترکیب واژه ها با یکدیگر کلماتی با معنی ساخته می شود . از ترکیب اسم های مختلف با پذیر یا ناپذیر می توان صفت های جدید ساخت .

در ترکیب با ناپذیر بیان می کنیم که روی کلمه قبل از خودش نمی توان عملی انجام داد .

شوق وصف ناپذیر : شوقی که نمی توان آن را توصیف کرد .

دژ تسخیر ناپذیر : دژی که نمی توان آن را تسخیر کرد .

خستگی ناپذیر : کسی که نمی توان آن را خسته کرد یعنی به این آسانی خسته نمی شود .

شکست ناپذیر : کسی که نمی توان آن را به آسانی شکست داد.

باور ناپذیر : چیزی که نمی توان آن را به آسانی باور کرد .

در ترکیب با پذیر بیان می کنیم که می توان آن عمل را انجام داد.

نفوذ پذیر : جایی که می توان به آسانی در آن نفوذ کرد .

نکته نگارشی :

هنگام نوشتن داستان با توجه به تصاویر مرتبط به هم :

- ارتباط بین تصاویر را درک کنید
- نوشته شروع مناسبی داشته باشد
- ترتیب رویدادها رعایت شود .
- پاکیزه و خوش خط بنویسید.
- نشانه های نگارشی را در جاهای مناسب به کار بگیرید .

پرسش های متن درس

۱- معنی کلمات زیر را بنویسید .

وصف ناپذیر :	دژ :	سقا :	اعتقاد :
بی وقفه :	شوق :	مقابله :	دم :

۲- کدام کلمه می تواند با ناپذیر ترکیب شود و کلمه معنا داری بسازد .

اعتقاد - اصلاح - پایان - دیدار - شکست - تعطیل
جاهای خالی را با کلمه صحیح کامل کنید

- نگران نباش مطمئن باش خدا اراده کرده خرمشهر آزاد شود . (معمن - مؤمن)
- حسین دشمن را زیر رگبار گلوله گرفته بود . (بی وقفه - بی وغفه)

۳- هم خانواده کلمات زیر را بنویسید .

منتظر :	مانع :	محتاج :	وصف :
اعتقاد :	نظام :	مظلوم :	شکر :

۴- معنی هریک از جمله های زیر را بنویسید .

- آتش بارهای عراقی یک دم خاموش نمی شدند.
- تیپ امام حسین (ع) در میان بارانی از گلوله وارد خط شد.

۵- درستی یا نادرستی عبارت های زیر را مشخص کنید .

- جهان آرا بی وقفه دشمن را زیر رگبار گلوله گرفته بود
- در مسجد جامع جمکران رزمندگان نماز شکر می خواندند .

۶- جمله های زیر از کدام نوع جملات (امری - خبری - پرسشی - تعجبی) هستند

- آزادی خرمشهر آرزوی مردم بود .
- نگران نباش مرد مؤمن !
- فرمانده به بچه ها چه می گوید ؟
- بشین سر جایت .

۷- مخالف کلمه های زیر را بنویسید .

کوچک :	مظلوم :	خاموش :	شکست :
اولین :	نیازمند :	پاک :	آزادی :

۸- هر واژه را در یک جمله بکار ببرید .

فرماندهان :

تسخیر ناپذیر :

۹- با کلمات به هم ریخته جمله بسازید .

ایرانی - دشمن - تکبیر - وحشت - به - نیروهای - فریاد - را - انداخت

به - می رفتند - خستگی ناپذیر - نیروها - شجاعت - و - با - جلو

۱۰- در متن زیر جاهای خالی را با حروف ربط (و - چون - ولی) کامل کنید .

خورشید گفت : فکر نمی کنم بتوانی من می توانم .

اسب سوار به رودخانه رسید ، لباس را از تنش درآورد به شنا مشغول شد خیلی گرمش شده بود می خواست

خنک شود . حرفه ی بنایی و قنادی را یاد گرفتم هیچ یک از کارها مرا راضی نمی کرد .

۱۱- در متن زیر چند غلط املائی وجود دارد آن ها را پیدا کنید و صحیح آن را بنویسید.

دشمن برای نیروهایش دژی تسخیر ناپذیر ساخته بود . شور و شوقی وصف ناپذیر وجود حسین را در بر گرفته بود . آن چند روز را

هم مرخصی نمی رفت .

۱۲- در کدام گزینه مخالف صحیح می باشد .

الف (پیروزی : سربلندی ب) اولین : دومین ج) مومن : کافر د) کوچک : زیاد

۱۳- کدام ترکیب صحیح نمی باشد .

الف (جدایی ناپذیر ب) اراده ناپذیر ج) شکست ناپذیر د) نفوذناپذیر

۱۴- خستگی ناپذیر یعنی :

الف (کسی که زود خسته می شود ب) کسی که به آسانی خسته نمی شود

ج) کسی که دیگران را خسته می کند د) کسی که نمی تواند کسی را خسته کند

۱- وصف ناپذیر : غیر قابل توصیف دژ: قلعه - حصار سقا : کسی که به تشنگان آب می دهد اعتقاد : باور - ایمان بی وقفه : بدون درنگ شوق : اشتیاق - علاقه مقابله : رویارویی دم : لحظه	۵- آتش بارهای عراقی یک لحظه خاموش نمی شدند و مدام شلیک می کردند . دسته ی نظامی امام حسین در بین گلوله های بسیار زیاد دشمن وارد خط جبهه شد ۶- نادرست - درست ۷- خبری - عاطفی - پرسشی - امری ۸- کوچک : بزرگ مظلوم : ظالم خاموش : روشن اولین : آخرین پاک : آلوده آزادی : اسارت ۹- به عهده ی دانش آموز ۱۰- فریاد تکبیر نیروهای ایرانی دشمن را به وحشت انداخت . نیروها خستگی ناپذیر و با شجاعت به جلو می رفتند . ۱۱- ولی - و - چون - و - ولی ۱۲- تسخیر ناپذیر - وصف ناپذیر - مرخصی ۱۳- گزینه ج ۱۴- گزینه ب ۱۵- گزینه ب
۲- اصلاح ناپذیر پایان ناپذیر شکست ناپذیر ۳- مؤمن - بی وقفه ۴- منتظر : انتظار محتاج : احتیاج اعتقاد : معتقد مظلوم : ظالم	مانع : منع وصف : توصیف نظام : نظم شکر : شاکر

درس دوازدهم – اتفاق ساده

قیصر امین پور ، شاعر و نویسنده ی معاصر استاد دانشگاه بود . اشعار و ترانه های زیبایی از او بر جای مانده است .

مهدی آذر خرمشاهی معروف به آذر یزدی نویسنده ی معاصر و از پایه گذاران ادبیات کودک و نوجوان ایران است . مهم ترین آثار او عبارتند از قصه های خوب برای بچه های خوب ، قصه های مثنوی مولوی و

عبدالرحمان جامی شاعر قرن نهم هجری قمری است . یکی از مهم ترین اثر او کتاب بهارستان می باشد

واژگان :

سطر : یک خط از نوشته حسرت خوردن : افسوس داشتن حسرت: اندوه شوق : خوش حالی – شادی	لاشه : جسد سرایت کند : منتقل شود غلطید : غلت خورد بی صدا : ساکت
حومه : اطراف مختصر : کم – کوتاه پاسبانی : نگهبانی – پاسداری – مراقبت مثل : مانند گمان : خیال	صمیمی : یکدل – همدل از گوشه چشم نگاه کردن : پنهانی نگاه کردن اسرار : جمع سر – رازها اکنون : حالا

هم خانواده :

مثل: مثال – امثال شوق : اشتیاق تولد : متولد حفظ : حافظ – محفوظ	توصیف : وصف ظلم : ظالم – مظلوم انتخاب: منتخب
---	--

مخالف

جنوب : شمال خندید : گریه کرد مختصر : طولانی راضی : ناراضی ناپسند : پسندیده	زنده : مرده آخر : اول ساده : سخت پنهان : آشکار
--	---

کلمات املائی

محله – خرمشاه – محل تولد – حومه ی شهر – مختصر – وضع خوب – عادت – متولد – حضرت – پهلوی – متوجه – پنهان – ناپسند – اسرار – شخص –
--

یک اتفاق ساده

- آن روز شیشه ها را باران و برف می شست من مشق می نوشتم ، پروانه ظرف می شست
- آن روز که باران و برف می آمد و انگار شیشه ها را می شست مشق هایم را می نوشتم و پروانه ظرف می شست
- وقتی که نامه ات را مادر برای ما خواند باران پشت شیشه آرام و بی صدا ماند

وقتی مادر نامه ات را برای ما خواند انگار همه بی صدا شدند و حتی باران می خواست نامه ات را گوش کند

- در آن نوشته بودی حال تو خوب خوب است گفتی که سنگر ما در جبهه جنوب است

در نامه نوشته بودی که حالت خوب است و سنگر شما در جبهه جنوب کشور است

- گفتی که ما همیشه در سایه خداییم گفتی که ما قرار است این روزها بیاییم

گفتی که زیر سایه حمایت و لطف خدا هستیم و قرار است به زودی برگردیم

- از شوق سطر آخر مادر بلند خندید چشمان مهربانش برقی زد و درخشید

از این خطر آخر مادر خیلی خوشحال شد و بلند خندید چشمانش از خوشحالی برق زد

- یک قطره شبنم از گوش بر روی برگ غلتید یک قطره روی شیشه مثل تگرگ غلتید

یک قطره شبنم از روی گلبرگ گل روی برگ افتاد یک قطره باران مانند تگرگ به شیشه خورد و گل خورد

- یک قطره از دل من بر روی دفتر افتاد یک اتفاق ساده در چشم مادر افتاد

یک قطره اشک از اعماق دلم از چشمم روی دفتر افتاد مادر خیلی راحت اشک در چشمانش جمع شد

- باران پشت شیشه آمد به خانه ی ما آرام دست خود را می زد به شانه ی ما

انگار باران پشت شیشه به خانه ی ما آمده بود دست خود را به روی شانه ما می زد و او هم خوشحال بود

دانش زبانی :

بعضی جملات کلمه هایی دارند که توضیحی درباره اسم قبل از خود می دهد .

پدر به من یک کتاب زیبا داد . در این جمله کلمه زیبا توضیحی درباره کتاب داده است . به این واژه ها صفت گفته می شود .

صفت کلمه ای است که درباره اسم قبل از خودش توضیحی می دهد .

به نمودار زیر دقت کنید .

معلم مهربان رفت .

کلمه مهربان درباره کلمه ی قبل از خود توضیحی می دهد .

- با اضافه کردن است به دو کلمه و در صورت معنی دادن آن می توانید صفت را شناسایی کنید.

معلم مهربان معلم مهربان است . مهربان صفت است .

معلم من معلم من است . من صفت نیست .

نکات نگارشی :

تصور کنید می خواهید با توجه به یک تصویر از زبان یک پرده متنی بنویسید .

- به جزئیات تصویر (رنگ ، نور ، جهت و حرکت و ...) خوب نگاه کنید

- با انتخاب کلمات مناسب ، احساس و عاطفه ی خود را آشکار کنید .
- نشانه های نگارشی را به کار گیرید .
- پاکیزه و خوش خط بنویسید .

[illegible]

سوالات متن درس

- ۱- معنی واژه های زیر را بنویسید.
 سطر: لاشه : حسرت : سرایت کند :
 غلتید : بی صدا : شوق : معالجه :
 - ۲- جمع واژه های زیر را بنویسید .
 ظرف چشم درخت دوست
 - ۳- مفهوم بیت های زیر را بنویسید .
 گفتی که ما همیشه در سایه خداییم
 یک قطره شبنم از گل بر روی برگ غلتید
 - ۴- مخالف هر واژه را بنویسید .
 آخر : خندید : ساده : جنوب : روز :
 - ۵- هم خانواده هر واژه را بنویسید.
 شوق : توصیف : حفظ : منصور :
 - ۶- دو جمله بنویسید که با کلمه زیر با هم مرتبط شده باشند .
 - ۷- کلمه های به هم ریخته را مرتب کنید .
 متولد - شد - کتاب فروشی - خواندن - در - شدم - کتاب - و - آغاز - من - دوباره
 - ۸- برای هریک از کلمات زیر چند صفت مناسب بنویسید
 معلم :
 کتابخانه :

 در متن زیر علایم نگارشی مناسب استفاده کنید .
 - ۹- سی و پنج ساله بودم که به فکر نوشتن قصه برای کودکان افتادم کتاب های زیادی خوانده بودم که داستان های خوبی داشت اما زبان آن ها کودکانه نبود
 من آن داستان ها را به زبان ساده نوشتم و به این ترتیب کتاب قصه های خوب برای بچه های خوب متولد شد
 - ۱۰- کلمه های زیر را دسته بندی کنید .
 بهار - رسید - دشت - روستا - شکوفه - قشنگ - خندان - آمد - پیچید
 اسم : فعل : صفت :

۱۱- در کدام گزینه تمام واژه ها هم خانواده نیستند .

الف) شهدا - شاهد - مشهور ب) مظلوم - ظالم - ظلم

ج) شعر - شاعر - شعرا ج) قصد - مقصود - قاصد

۱۲- املائی کدام کلمه نادرست است .

الف) حسرت ب) زغال ج) می غلطید د) مطمئن

۱۳- در جمله معلم مهربانم امروز به مدرسه آمد صفت را مشخص کنید .

الف) امروز ب) مدرسه ج) مهربان د) آمد

۱۴- کدام گزینه جمع است .

الف) ظرف ب) اتفاق ج) اخبار د) نالان

۷- در کتاب فروشی متولد شدم و کتاب خواندن آغاز من شد.	۱- سطر : خط لاشه : جسد
۸- معلم مهربان - معلم خوش اخلاق	حسرت : افسوس سرایت کند : منتقل شود
کتابخانه بزرگ - کتابخانه زیبا	غلتید : غلت خورد بی صدا : ساکت
۹- نقطه - ویرگول - نقطه - گیومه باز - گیومه بسته - نقطه	شوق : اشتیاق معالجه : درمان
۱۰- اسم : بهار - دشت - روستا - شکوفه	۲- ظروف - چشمان - درختان - دوستان
فعل : رسید - آمد - پیچید	۳- توگفتی که ما در پناه خدا هستیم
صفت : قشنگ - خندان	یک قطره شبنم از روی گل روی برگ غلت زد و سر خورد
۱۱- گزینه الف	۴- آخر : اول خندید : گریه کرد
۱۲- گزینه ج	ساده : سخت جنوب : شمال
۱۳- گزینه ج	روز : شب
۱۴- گزینه ج	۵- شوق : اشتیاق توصیف : وصف
	حفظ : حافظ منصور : ناصر
	۶- او همیشه به کتابخانه می رفت زیرا به مطالعه علاقه ی زیادی داشت .

۱- معنی کلمات زیر را بنویسید.

خشنود : حرفه : لبریز :
اعتقاد : سقا : سطر :

۲- در هر ردیف دور کلمه‌ای که با بقیه فرق دارد، خط بکشید.

معتدل - اعتدال - عدالت - اعتنا

شوق - اشتیاق - تشویق - مشق

قدر - قادر - قدرت - قیام

۳- با کلمات در هم ریخته جمله بسازید .

پیش - مهم - عملیات - رو - خیلی - بود - حساس - و
به - می رفتند - خستگی ناپذیر - نیروها - شجاعت - و - یا - جلو

۴- در متن زیر، دور کلماتی که جمله‌ها را به هم ربط می دهند ، خط بکشید.

می‌گویند من فردا به زمین می‌روم؛ اما من به این کوچکی چگونه می‌توانم برای زندگی به آنجا بروم.

حیات مدرسه لبریز از مردمی بود که به تماشای آنان آمده بودند؛ زیرا برای مردم باور نکردنی بود که کودکان کم شنوا بتوانند بنویسند و بخوانند.

در جمله‌ی دوم جمله‌ی مفهوم و جمله‌ی دلیل را بنویسید.

جمله‌ی مفهوم:

جمله‌ی دلیل:

۵- کلمات مترادف را در یک دسته قرار دهید.

اختراع، باور، مطمئن، ایمان، قریحه، ذوق، آسوده خاطر، ابداع، استعداد، نوآوری، اعتقاد

۶- در متن زیر کلمات نادرست را پیدا کنید و درست آنها را بنویسید.

دشمن برای نیروهایش دژی تصخیرناپذیر ساخته بود که عراقی‌ها آن را نفوذ ناپذیر می‌دانستند؛ اما با رشادت‌های وسف ناپذیر حسین و هم‌زمانش دژ دشمن شکسته شد. بالگردهای دشمن در تلاش بودند. فرماندهان نضامی را از محله نجات بدهند؛ اما با هدف قرار گرفتن و سقوط یکی از آنها، بقیه فرار را بر غرار ترجیه دادند.

۷- جمله های زیر را به ترتیب رویدادها شماره گذاری کنید .

- حضرت عیسی فرمود : چه دندان های سفید و برنده ای دارد .

- حضرت عیسی فرمود : فقط زشتی ها را نبینید

- یکی از یاران گفت : چقدر زشت است !

- حضرت عیسی و همراهانش در راه لاشه سگی را دیدند.

۸- در شعر یک قطره از دل من بر روی دفتر افتاد منظور از قطره چیست ؟

۹- شعر یک اتفاق ساده از کیست ؟

۱۰- در هر جمله واژه ای که درباره اسم قبل از خودش توضیح می دهد را پیدا کنید .

- دانش آموزان زرنگ وارد حیاط شدند .

- بردار خوب من آمد.

- دوست باهوش من به مدرسه رفت .

۱- خشنود :راضی لبریز : پر اعتقاد : عقیده - ایمان قیام - مشق - اعتنا ۲- عملیات خیلی حساس و مهم پیش رو بود . نیروها با شجاعت و خستگی ناپذیر به جلو می رفتند. ۳- اما - زیرا مفهوم : حیاط مدرسه لبریز از مردمی بود که به تماشا آمده بودند . دلیل : زیرا برای مردم باور نکردنی بود که کودکان کم شنوا بتوانند بخوانند و بنویسند.	۵- اختراع : ابداع - نوآوری مطمئن : آسوده خاطر ۶- تسخیر ناپذیر - نفوذ ناپذیر - وصف ناپذیر - نظامی - مهلکه - قرار - ترجیح ۷- به ترتیب ۳ - ۴ - ۲ - ۱ ۸- قطره اشک ۹- قیصر امین پور ۱۰- زرنگ - خوب - باهوش
--	--

درس سیزدهم – لطف حق

پروین اعتصامی شاعر ایرانی معاصر است. از او به عنوان مشهورترین شاعر زن ایرانی یاد می کنند. شعرهای او در دیوان اشعارش به چاپ رسیده است. او در تبریز به دنیا آمد و در ۳۵ سالگی در تهران وفات یافت و در شهر قم به خاک سپرده شد.

واژگان

دایه : پرورش دهنده – پرستار کودک شیوه : راه – روش طغیان : بالا آمدن آب دریا – سرکشی و نافرمانی لطف ک محبت و مهربانی به که : بهتر است که گاهواره اش : گهواره ی او خوش تر : خوب تر – راحت تر وحی : پیامی که از طرف خداوند نازل می شود	در فکند : انداخت – رها کرد رب جلیل : خدای بلند مرتبه و بزرگ خرد : کم سن و سال – کودک حسرت : اندوه – افسوس کاین : که این اینک : اکنون – حالا اندر : در عدل : انصاف – عدالت – رعایت برابری بنده پروری : لطف و مهربانی کردن
از پی اش : به دنبال آن پران : در حال پریدن – در حال پرواز اجل : پایان زندگی – زمان مرگ نگون اقبال : بدبخت کمان : ابزار تیر اندازی برکف : در دست قضا : سرنوشت صیاد : شکارچی	شنیدسم : شنیده ام صلاح : شایسته – مصلحت شهباز : نوعی پرنده شکاری سفید رنگ کهنسال : پیر – سالخورده تاخت : حمله کرد – هجوم آورد تازان : با سرعت – شتاب زه : چله کمان بگسست : پاره شد حی داور : پروردگار

هم خانواده :

عشق : عاشق – معشوق جلیل : جلال عدل : عدالت – عادل صیاد : صید	صلاح : مصلحت – صلح لطف : لطیف – الطاف باطل : ابطال کهن : کهنه
---	--

مخالف

بی گناه : گناه کار کهنسال : جوان خندان : گریان باطل : صحیح – درست	نگون اقبال : خوش بخت عدل : ظلم مرگ : زندگی شاد : ناراحت
--	--

کلمات املائی

در فکند – رب جلیل – وحی – باطل – بنده پروری – دایه اش – سیلاب – طغیان – بسپاری – حسرت – خرد – توفان – حی داور – شست پا – اجل – کهنسال – باطل – اندوه – عدل
--

لطف حق

- مادر موسی چون موسی را به نیل در فکند از گفته ی رب جلیل
وقتی که مادر حضرت موسی به فرمان پروردگار حضرت موسی را به رود نیل انداخت
- خود ز ساحل کرد با حسرت نگاه گفت کی فرزند خرد بی گناه
در ساحل رود نیل ایستاد و با افسوس نگاه کرد و گفت ای فرزند موچک و بی گناه من
- گر فراموش کند لطف خدای چون رهی زین کشتی بی ناخدای ؟
اگر خداوند تو را فراموش کند چگونه از این کشتی بی ناخدا (گهواره) رهایی پیدا خواهی کرد
- وحی آمد کاین چه فکر باطل است ؟ رهرو ما اینک اندر منزل است
از جانب خدا وحی آمد که این چه فکر باطلی است که می کنی ؟ کسی که به دستور ما و در راه ما فرستاده بودی الان به مقصد رسیده است و جایش امن است
- ما گرفتیم آنچه را انداختی دست حق را دیدی و نشناختی ؟
آن کسی را که به آب انداختی ما مواظبت می کنیم . آیا دست مهربانی خدا را دیدی و نشناختی ؟
- در تو تنها عشق و مهر مادری است شیوه ی ما عدل و بنده پروری است
در تو فقط عشق و مهر مادر به فرزند وجود دارد در حالی که روش ما عدالت و مهربانی به بندگان است
- سطح آب از گاهوارش خوش تر است دایه اش سیلاب و موجش مادر است
حرکت بر روی آب از حرکت در گهواره الان برای او خوشایند تر است . سیل دریا مانند دایه مراقب او و موج را هم مانند مادر برایش قرار دادیم
- رودها از خود طغیان می کنند آنچه می گوئیم ما آن می کنند
رودها به دلخواه خودشان طغیان و نافرمانی نمی کنند . هر چه ما دستور بدهیم آن را انجام می دهند
- ما به دریا حکم توفان می دهیم ما به سیل و موج فرمان می دهیم
این ما هستیم که به دریا دستور می دهیم توفانی شود . این ما هستیم که به سیل و موج فرمان حرکت یا توقف می دهیم
- به که برگردی به ما بسپاری اش کی تو از دوست تر می داری ش
بهتر است که بازگردی و او را به ما بسپاری . تو هرگز نمی توانی او را بیشتر از ما دوست بداری

امید

- شنیدستم که شهبازی کهنسال کبوتر بچه ای را کرد دنبال
شنیده ام که باز سالخورده ای کبوتر کوچکی را دنبال کرد
- ز بیم جان کبوتر کرد پرواز به هر سو تاخت تازان از پی اش باز
کبوتر از ترس جانش شروع به پرواز کرد اما به هر طرف که پرواز می کرد باز شکاری به دنبالش بود
- به دشت و کوه و صحرا بود پران ز چنگ باز شاید در برد جان
در دشت و کوه و صحرا پرواز کرد تا شاید از چنگال باز جانش را نجات دهد و زنده بماند
- اجل را دید و شست از زندگی دست درختی در نظر گرفت و بنشست
مرگ را پیش چشمان خودش دید و نا امید شد . درختی را در نظر گرفت و نشست
- نظر کرد آن نگون اقبال بر زیر که صیادی کمان بر کف به زه تیر
آن کبوتر بدبخت وقتی زیر پای خود را نگاه کرد دید که شکارچی کمان در دست دارد و تیری را آماده پرتاب به سوی او کرده است
- به زیر پای صیاد و به سر باز نه بنشستن صلاح است و نه پرواز
زیر پایش شکارچی و بالای سرش باز شکاری نه می توانست آن جا بنشیند و نه پرواز کند

- به کلی رشته ی امید بگسست در آن دم دل به امید خدا بست
کبوتر کاملاً نا امید شده بود و در آن لحظه به خداوند امید وار شد
- چو امیدش به حق بود آن کبوتر نجات از مرگ دادش حی داور
چون که کبوتر امیدش به خداوند بود خداوند او را از مرگ نجات داد
- بزد ماری به شست پای صیاد قضا بر باز خورد آن تیر و افتاد
ماری شست پای صیاد را نیش زد و تیر رها شد و به بازی شکاری خورد و افتاد
- به خاک افتاد هم صیاد هم باز کبوتر شاد و خندان کرد پرواز
هم شکارچی و هم باز به زمین افتادند و کبوتر با خوشحالی پرواز کرد

دانش زبانی :

گرداگرد یعنی دور تا دور لبالب یعنی پر پیایی : پشت سر هم
سراسر یعنی همه جا دمامد یعنی هر لحظه
شکل و ساخت این کلمه ها را دقت کنید . اسم + ا + اسم
این کلمات توضیح بیشتری درباره ی مفهوم جمله می دهند و معنای جمله را کامل تر می کنند.

نکته :

کلماتی مانند سپس و بعد نیز در دو جمله را به هم پیوند می دهد و به نوعی ترتیب زمانی اتفاقات را نشان می دهد . در واقع جمله دوم در ادامه جمله اول می باشد .
معلم کتاب را بست ، سپس شروع به قدم زدن کرد .
قدم زدن به ترتیب بعد از بستن کتاب صورت گرفته است .

نکات نگارشی :

توجه داشته باشید هنگامی که داستان یک شعر را به صورت متن می نویسید :

- داستان شروع مناسبی داشته باشد
- پیام یا محتوای شعر حفظ شود
- نشانه های نگارشی در جای مناسب استفاده شود
- داستان با جمع بندی مناسبی پایان یابد
- نوشته ی خود را پاک نویس کنید .

پرسش های متن درس

- ۱- معنی هر کلمه را مقابل آن بنویسید .
بگسست : تاخت : قضا : شنیدستم :
درفکند : طغیان : حی داور : پران :
- ۲- کلمات صحیح را انتخاب کنید و در جای خالی قرار دهید .
(لبالب – سراسر – دمامد – گرداگرد)
- وقتی هواپیمای اما بر دل عاشق مردم فرود آمد مرد او حلقه زدند .
- صدای تکبیر از هر سو شنیده می شد .
- هنگام ورود امام خیابان های مسیر استقبال از جمعیت بود .

۳- مخالف هر واژه را بنویسید .

بی گناه :	کهنسال :	نگون اقبال :	خندان :
باطل :	مرگ :	شاد :	عالم :

۴- با استفاده از حروف داده شده، در جای خالی واژه‌ی مناسب قرار دهید.

الف) مادر موسی (و ه ا گ ا ه ر) را به رود نیل سپرد.

ب) شیوه‌ی خداوند عدل و (ه ن پ د ب و ر ی) است.

۵- هم خانواده هر واژه را بنویسید .

عشق :	حکم :	صلاح :	لطف :
صیاد:	عدل :	باطل :	جلیل :

۶- جمله‌های درست و نادرست را مشخص کنید.

- مادر موسی، فرزندش را به فرمان خداوند در رود نیل انداخت.

- در آفرینش زمین، همه چیز در اختیار و فرمان خداوند است.

- مادر موسی، او را بیشتر از همه دوست می‌داشت.

۷- مفهوم این بیت چیست .

رودها از خود نه طغیان می کنند
سطح آب از گاهوارش خوش تر است
آن چه می گوئیم ما آن می کنند
دایه اش سیلاب و موجش مادر است

۸- در متن زیر غلط‌های املائی را پیدا کنید و درست آن را بنویسید.

ما به دریا حکم توفان می دهیم . غذا بر باز خورد آن تیر و افتاد . بزد ماری به شست پای سیاد . نه بنشستن سلاح است و نه پرواز .

۹- معنی واژه‌های زیر را نوشته و با آن جمله بسازید.

الف) دما دم = ←

ب) پیایی = ←

۱۰- شعر را کامل کنید .

..... افتاد هم وهم باز
کبوتر و کرد پرواز
چو امیدش به بود آن
از مرگ دادش

۱۱- در جمله دایه اش سیلاب و موجش مادر است . شباهت مادر با موج چیست .

۱۲- رویدادهای زیر را مرتب کنید .

- که ناگهان آسمان گرفت .
- با شروع باران مدتی زیر درخت ایستاد تا باران بند آمد
- او با دیدن در بسته دلش گرفت .
- علی پول را از مادرش گرفت .
- او با سرعت به طرف کتاب فروشی رفت .
- کتاب فروشی بسته بود .

۱۳- منظور از حی داور چیست

الف (فریاد داور ب) داور خوب ج) پرودگار د) داور بزرگ

۱۴- کلمه بعد بین دو جمله چه کاری انجام می دهد .

الف (جمله ها را ربط می دهد ب) ترتیب زمانی را نشان می دهد

ج) مفهوم جملات را به هم ربط می دهد د) مورد ب و ج

۱۵- کدام گزینه جمع نیست

الف (بازوان ب) پران ج)امواج د) درختان

۱۶- کدام کلمه از نظر املائی غلط است .

الف (اجل : پایان زندگی ب) غذا : تقدیر

ج)تاخت : هجوم آورد د) زه : چله ی کمان

۱۷- کدام گزینه همیشه قسمت اصلی جمله است .

الف (مادر ب) پرید ج) موج د) لطف

۱- بگسست : پاره شد	تاخت : حمله کرد	حرکت روی آب از گهواره برایش خوشایند تر است
قضا : سرنوشت	شنیدستم : شنیده ام	سیل مانند دایه مراقب اوست و موج مانند مادر مواظب اوست
درفکند : انداخت	طغیان : بالا آمدن آب	
حی داور : خداوند	پران : در حال پرواز	
۲- گرداگرد - دمامد - سراسر	بی گناه : گناه کار	۷- حکم - قضا - صیاد - صلاح
کهنسال : جوان	نگون اقبال : خوش اقبال	۸- هر لحظه - پشت سر هم
خندان : گریان	باطل : صحیح	جمله سازی به عهده ی دانش آموز
مرگ : زندگی	شاد : غمگین	۹- به خاک افتاد هم صیاد هم باز
عالم: نادان		کبوتر شاد و خندان کرد پرواز
۳- گهواره - بنده پروری		چو امیدش به حق بود آن کبوتر
۴- عشق : عاشق	حکم : حاکم	نجات از مرگ دادش حی داور
صلاح :مصلحت	لطف : لطیف - الطاف	۱۰- موج مانند مادر که فرزند را در آغوش می گیرد و تکان می دهد ، گهواره را در میان گرفته و تکان می داد.
صیاد : صید	عدل : معتدل - عدالت	۱۱- به ترتیب ۳ - ۵ - ۱ - ۲ - ۴
باطل : ابطال	جلیل : جلال	۱۲- گزینه ج
۵- درست - درست - نادرست		۱۳- گزینه د
۶- بالا آمدن رودها به خواست و اراده خودشان نیست		۱۴- گزینه ب
آنها کاری که ما فرمان می دهیم انجام می دهند		۱۵- گزینه ب
		۱۶- گزینه ب

درس چهاردهم - ادب از که آموختی ؟

واژگان

مشک : ماده روغنی بسیار معطر و خوش بو اندوخت : جمع کرد - گرد آوری کرد چندان : هر مقدار - هر اندازه طبله : صندوقچه غازی : جنگجو	طبق غازی : طبلی که پیشاپیش لشکر به صدا در می آمد - طبل جنگی پرهیز کردن : دوری کرد - خودداری آموخت : یاد گرفت - یاد داد عطار : عطر فروش ناپسند : بد نامناسب
---	--

هم خانواده

رنج : رنجیده - رنجور طالب : طالب - مطلوب عمل : عملیات عطار : معطر - عطر فروش حق : حقایق - حقیقت	طلب : طالب - مطلوب عالم : علم - معلوم - علوم ادب : ادیب - آداب قادر : قدیر - قدرت تفکر : فکر - متفکر - افکار
---	--

مخالف

نادان : دانا رنج : راحتی - آسایش ناپسند : خوب و پسندیده بی ادب : با ادب	سودمند : بی فایده دانا : نادان عالم : جاهل - نادان تهی : پر
--	--

واژه های املایی

عسل - پرهیز - عطار - طبله - هنر نمای - طبل غازی - بلند آواز - میان تهی - بیهوده - سعی - عالم بی عمل - لقمان - نظر - ناپسند -
--

- سعدی شاعر قرن هفتم هجری قمری است . در شیراز به دنیا آمد و در همان جا درگذشت و به خاک سپرده شد . کتاب های گلستان و بوستان از جمله آثار او هستند .
- گلستان به نظم و نثر و بوستان به نظم نوشته شده است
- استاد سخن و شیخ اجل از لقب های اوست

ادب از که آموختی

دو کس رنج بیهوده بردند و سعی بی فایده کردند . یکی آن که اندوخت و نخورد و دیگر آن که آموخت و نکرد .

علم چندان که بیشتر خوانی چون عمل در تو نیست نادانی

دو نفر هستند که همیشه بیهوده رنج می برند و تلاش بی فایده دارند . یکی آن کسی که مال خود را جمع کرد و استفاده نکرد و دومی آن کس که چیزی را یاد گرفت ولی به آن عمل نکرد .

هر چقدر علم و دانش بیاموزی ولی وقتی به آن عمل نکنی مانند فرد نادان هستی

یکی را گفتند عالم بی عمل به چه ماند ؟ گفت به زنبور بی عسل .

از شخصی پرسیدند دانشمندی که به علم و دانش خود عمل نمی کند مانند چیست ؟ گفت مثل زنبوری است که عسل ندارد یعنی تلاشش فایده ای ندارد .

لقمان را گفتند : ادب از که آموختی ؟ گفت از بی ادبان . هر چه از ایشان در نظرم ناپسند آمد از آن پرهیز کردم .

به لقمان گفتند ادب چه کسی یاد گرفتی ؟ گفت از بی ادبان ، هرکاری که از افراد بی ادب به نظرم بد و نامناسب می آمد آن را انجام نمی دادم .

مشک آن است که خود ببوید ، نه آن که عطار بگوید . دانا چون طبله عطار است خاموش و هنرنمای و نادان چون طبل غازی بلند آواز و میان تهی .

مشک خوب مشکى است که خودش بوى خوب داشته باشد نه این که عطر فروش از بوى خوب آن تعریف کند .

انسان دانا مانند صندوقچه ی عطر فروش است بدون سر و صدا مثل صندوقچه که صدایی ندارد اما عطرش در همه جا پراکنده می شود و انسان نادان مانند طبل جنگ پر سر و صدا و تو خالی .

نکات دستوری :

به فعل های زیر دقت کنید .

مریم خورد . در این جمله می توانید از فعل پرسید مریم چه چیزی را خورد ؟ برای این که پیام جمله کامل شود به کلمه یا کلمات دیگری نیاز داریم که جوابی برای این سوال است .
مریم سیب را خورد

مادر گلدان را آورد . چه چیزی را آورد ؟
گلدان را

(گلدان که جواب این پرسش انجام شده است نقش مفعول دارد و را نیز نشانه مفعول است)

- مفهوم همه فعل های استفاده شده در جمله نیازی به کامل شدن با مفعول ندارند .
هوا سرد شد . در این جا نمی توان از فعل پرسید چه چیزی را / چه کسی را

علی دفتر را برداشت .

این جمله از سه قسمت تشکیل شده است . یک قسمت اصلی که می دانیم فعل جمله است یعنی کاری که انجام شده است.

یک قسمت دیگر انجام دهنده کار است که به آن فاعل می گویند.

و قسمت سوم کلمه یا کلماتی هستند که مفهوم فعل را کامل می کنند . کلماتی که کار بر روی آن ها انجام می شود و به آن مفعول می گویند.

لیلا دوستش را دید .

فاعل مفعول فعل

نکته :

- اول بهار زیبا و دل انگیز قلم به دست گرفت .
- دومین نقاش تابستان گرم دست به کار شد .

کلمه هایی مانند اول ، دومین ، سوم ، نخست ، آخر ، ابتدا باعث می شود که مطالب کل متن به هم مرتبط شوند و ترتیب زمانی را نشان می دهد .

- ۱- کلمه های در هم ریخته را مرتب کنید و جمله بنویسید .
 بیوید - مشک - عطار - آن که - خود - آن - نه - است - که - بگوید
- ۲- نمودار جمله های زیر را رسم کنید .
 زهرا کتاب را آورد .
 مادر وسایل را جمع کرد .
- ۳- معنی هر واژه را جلوی آن بنویسید .
 عطار : طبله : غازی : پرهیز کردن : چندان : ناپسند:
- ۴- مفهوم جمله زیر را بنویسید .
 دو کس رنج بیهوش بردند و سعی بی فایده کردند یکی آن که اندوخت و نخورد و دیگر آن که آموخت و نکرد .
- ۵- مخالف کلمه های زیر را بنویسید .

بی فایده : ناپسند : بیش تر : عالم :

- ۶- جدول را کامل کنید
 رنج - بی فایده - ادب - آموخت - هنر نما - تسخیر ناپذیر - بنده پروری - طبل -
 کلمات ساده : کلمات مرکب :

- ۷- درستی یا نادرستی عبارتند های زیر را مشخص کنید .
 - دانا مانند طبل غازی و نادان مانند طبله عطار است .
 - آموخت و نکرد یعنی یاد گرفت ولی به آن عمل نکرد
 ۸- عبارت زیر با کدام ضرب المثل، تناسب معنایی بیشتری دارد؟
 مشک آن است که خود بیوید ، نه آن که عطار بگوید .

الف) هر که بامش بیش برفش بیشتر

ب) مرغ همسایه غاز است

ج) ماست فروش نمی گوید ماست من ترش است

۹- لقمان از چه کسانی ادب آموخت؟ چگونه؟

۱۰- هم خانواده کلمات زیر را بنویسید .

عمل : علم : ادب : عطار : قار : قصد

۱۱- جملات زیر را در جدول قرار داده و جدول را کامل کنید .

محسن خرید . ناهید دید . مادر شست .

جمله	سوال (چه چیزی را / چه کسی را)	پاسخ (مفعول)
علی گرفت .	علی چه چیزی را گرفت ؟	علی کتاب را گرفت .
		محسن نان را خرید .
		ناهید دوستش را دید .
		مادر میوه ها را شست .

۱۲- کلمات زیر را کامل کنید .

- بی وده زنبور ل بله ع ار
- ۱۳- در هر گروه از کلمه ها یک کلمه با بقیه ناهماهنگ است آن را مشخص کنید .
- تازه - اندیشید - نو - جدید - ادب - عالم - آداب - مودب - تیر - نیزه - کمان - تیرانداز
- ۱۴- کدام گزینه با بقیه فرق دارد .

- الف (کتاب مریم ب) درخت بلند ج) دریای وسیع د) مادر مهربان
- ۱۵- کتاب گلستان اثر کیست .

- الف (حافظ ب) سعدی ج) ایرج میرزا د) پروین اعتصامی
- ۱۶- در جمله زیر مفعول کدام گزینه است . من بنایی را از پدرم یاد گرفتم

- الف (من ب) پدرم ج) بنایی د) یاد
- ۱۷- در کدام گزینه تمام واژه ها هم خانواده هستند .

- الف (ادب - آداب - مودب ب) عطر - عطار - مشک
- ج) نظم - منظم - ناظر د) عالم - معلوم - عمل

۱۸- کدام یک از واژه های زیر برای ترتیب زمانی استفاده نمی شود .

- الف (اول ب) ولی ج) ابتدا د) نخست

۷- نادرست - نادرست	۱- مشک آن است که خود ببوید ، نه آن که عطار بگوید .
۸- ماست فروش نمی گوید ماست من ترش است	۲- آورد جمع کرد زهره کتاب را مادر وسایل را
۹- از بی ادبان - هر عملی که آنان انجام دادند و به نظر ناپسند بود از آن پرهیز می کرد	۳- عطار : عطر فروش طبله : صندوقچه غازی : جنگجو پرهیز کردن : دوری کردن چندان : هر مقدار ناپسند : نامناسب
۱۰- علم : معلم عمل : اعمال	۴- دو نفر بیهوده رنج می برند و تلاش می کنند . یکی آن کسی که مال جمع می کند ولی استفاده نمی کند و دیگری آن کس که علم می آموزد ولی به آن عمل نمی کند
۱۱- محسن خرید - محسن چه چیزی را خرید	۵- بی فایده : مفید ناپسند : پسندیده بیش تر : کمتر عالم : نادان
ناهیید دید - ناهیید چه کسی را دید	۶- کلمات ساده : رنج - ادب - آموخت - طبل
مادر شست - مادر چه چیزی را شست	کلمات مرکب : بی فایده - هنر نما - تسخیر ناپذیر - بنده پروری
۱۲- بیهوده - زنبور عسل - عالم - تیرانداز	
۱۳- اندیشید - عالم - تیر انداز	
۱۴- گزینه الف	
۱۵- گزینه ب	
۱۶- گزینه ج	
۱۷- گزینه الف	
۱۸- گزینه ب	

درس پانزدهم - شیر و موش

واژگان

بیشه : جنگل - جنگل کوچک موشک : موش کوچک خفته : خوابیده - به خواب رفته متغیر : خشمگین - عصبانی لابه : التماس حول و حوش : اطراف - دور و بر خلاص : رهایی صید : شکار	وحوش : جانوران وحشی - جانوران اهلی نشده خطا کار : گناهکار - کسی که کار نادرستی انجام داده است مغفرت : بخشش گناهان - آمرزش بازیگوش : کسی که بیشتر به فکر بازی و تفریح است حاصل کرد : به دست آورد یک غازی : بی ارزش - ناچیز بشتافت : شتابان رفت - تند تند رفت هراس : ترس - احساس نگرانی
ناهماهنگی : بی نظمی متفکرانه : در حال تفکر - اندیشمندانه مرور : مطالعه مطلبی به صورت سریع - تندخوانی تعلق داشتن : وابستگی داشتن - مال کسی بودن تحمل : صبر - شکیبایی	حسد زدم : گمان کردم - فکر کردم فاش : آشکار - ظاهر قطعات : قطعه ها - تکه ها وادار کردن : مجبور کردن سابق : گذشته - قبل

هم خانواده

متغیر : تغییر وحوش : وحشی مغفرت : استغفار رحم : رحمان - رحیم صید : صیاد عوض : تعویض حاصل : محصول	تکلیف : مکلف تعلق : متعلق مربوط : ربط - رابط موفقیت : توفیق - موفق راضی : رضا - رضایت میل : مایل - امیال وضع : اوضاع - وضعیت
---	---

مخالف :

سخت : آسان خفته : بیدار بهترین : بدترین خواب : بیدار حقیقت : دروغ موفقیت : شکست	درست : غلط گریه : خنده تشویق : تنبیه رهایی : اسارت آخرین : اولین جدی : شوخی
---	---

واژگان املائی

آشفته - متغیر - بازیگوش - یک غازی - هراس - وحوش - خطاکار - مغفرت - لابه - صید - حول و حوش - خلاص - جدیت - موضوع - جست و خیز - به شدت - آغوش - واقعاً - تعلق - داوطلب - می غلتید

شیر و موش

موشکی کرد ، خوابش آشفته

بود شیری به بیشه ای ، خفته

آن قدر گوش شیر ، گاز گرفت گه رها کرد و گاه باز گرفت

شیری در بیشه ای خوابیده بود . موش کوچکی خواب او را بر هم زد . گوش شیر را خیلی گاز می گرفت . گاهی گوش او را رها می کرد و دوباره آن را گاز می گرفت

تا که از خواب ، شیر شد بیدار متحیر ز موش بد رفتار

دست برد و گرفت کله ی موش شد گرفتار ، موش بازی گوش

تا این که شیر از خواب بیدار شد ، حال شیر به خاطر بد رفتاری موش تغییر کرد و تعجب کرد . شیر دستش را برد و سر موش را گرفت و موش بازگوش گرفتار شد

خواست در زیر پنجه له کندش به هوا برده ، بر زمین زندش

گفت : ای موش لوس یک غازی با دم شیر می کنی بازی

شیر تصمیم گرفت موش را از زیر پنجه اش له کند یا او را بلند کرده و به زمین بکوبد .

گفت ای موش لوس بی ارزش با دم شیر بازی می کنی ؟

موش بیچاره در هراس افتاد گریه کرد و به التماس افتاد

که تو شاه وحوشی و من موش موش هیچ است پیش شاه وحوش

موش بیچاره ترسید و شروع کرد به گریه و التماس کردن

که ای شیر تو شاه حیوانات جنگل هستی و من یک موش هستم . موش در مقابل پادشاه حیوانات هیچ است

تو بزرگی و من خطا کارم از تو امید مغفرت دارم

شیر از این لابه رحم حاصل کرد پنجه وا کرد و موش را ول کرد

تو بزرگی و من گناه کارم . امیدوارم از جانب تو بخشیده شوم . شیر به خاطر این التماس ها دلش به رحم آمد . پنجه اش را باز کرد و موش را رها کرد .

اتفاقا سه چار روز دگر شیر را آمد این بلا بر سر

از پی صید گرگ ، یک صیاد در همان حول و حوش دام نهاد

اتفاقا سه چهار روز دیگر همین بلا بر سر شیر آمد .

یک صیادی که به دنبال شکار گرگ بود در همان حوالی دامی گذاشت .

دام صیاد گیر شیر افتاد عوض گرگ ، شیر گیر افتاد

موش چون حال شیر را دریافت از برای خلاص او بشتافت

دامی که صیاد گذاشته بود نصیب شیر شد و به جای گرگ ، شیر در آن گرفتار شد.

موش وقتی از وضعیت شیر باخبر شد برای نجات دادن او با سرعت رفت

بندها را جوید با دندان تا که در برد شیر از آن جا جان

شیر چون موشی را رهایی داد خود رها شد ز پنجه ی صیاد

موش با دندان های خود بندهای دام را جوید تا شیر از آن دام جان سالم بدر برد و رها شد .

شیر به خاطر این که موش را رها کرد ، خودش نیز از دست صیاد رهایی یافت .

دانش زبانی

از ترکیب اسم با (زار) ، واژه هایی با معنی جدید ساخته می شود .

سبزه زار : جایی که پر از سبزه است .

نمک زار : جایی که در آن زمین نمک وجود دارد .

گندم زار : جایی که در آن گندم می روید .

چمن زار : جایی که آن چمن فراوان روییده است .

نی زار : جایی که نی فراوان روییده است .

گل زار : جایی که در آن گل فراوان روییده است .

هرگاه زار به انتهای کلمه ای اضافه شود ، کلمه ای جدید ساخته می شود و از مفهوم آن (جایی که چیزی به طور فراوان در آن وجود دارد) درک می شود

نکته :

در ترکیب کلماتی که آخر آن (ه) صدای ---- دارد اتصال با ی صورت می گیرد .

مانند: پنجه ی صیاد — کله ی موش — بیشه ی خفته — خانه ی ما

در کلماتی که صدای آخر آن ها (ا) است نیز هنگام ترکیب به ی نیاز داریم .

ترس ها = ترس های نادرست

در کلماتی که آخر آن صدای ه شنیده می شود و سایر کلمات اتصال با کسره صورت می گیرد .

مانند : شاه وحوش — روز دگر — مردم ایران — سردار لشکر — ماه تابان

نکات نگارشی :

هنگام ادامه دادن یک نوشته و کامل کردن آن :

- سعی کنید ارتباط بندهای نوشته با بخش آغاز آن حفظ شود
- نشانه های نگارشی را به جا و مناسب استفاده کنید
- با جمله ها و عبارت های مناسب نوشته را به پایان ببرید

- ایرج میرزا : شاعر معروف ایرانی است . شعرهای او ساده و روان است . او در تبریز به دنیا آمد و در تهران وفات یافت .

پرسش های متن درس

۱- معنی هر واژه را بنویسید .

وحوش : حول و وحش : هراس : فاش :
مغفرت : خلاص : لایه : سابق :

۲- ترکیب های زیر را بسازید و معنی کنید .

گل + زار : :

نی + زار : :

..... + : جایی زمین آن نمک زیادی دارد .

۳- مخالف کلمه های زیر را بنویسید .

خفته : گریه : خواب : رهایی :

تشویق : بیشترین : آخرین : حقیقت :

۴- با حروف به هم ریخته کلمه بسازید .

ح - ش - و - و ت - غ - ی - م - ر س - ا - ر - ه ش - ب - ا - ت - ف - ت

۵- مفهوم بیت های زیر را بنویسید .

گفت : ای موش لوس یک غازی با دم شیر می کنی بازی

۶- هم خانواده کلمات زیر را بنویسید .

وحوش : رحم : صید : مغفرت :

حاصل : مربوط : عوض : خلاص :

۷- کلمه گرفت در هر جمله به چه معنا است .

علی توپ را گرفت . خورشید گرفت .

۸- شکل اصلی و کوتاه نشده کلمات زیر را بنویسید .

گه : گر : کای : زین :

۹- با توجه به مفهوم هر کلمه، هر دو واژه را طوری کنار هم قرار دهید که ترکیبی معنادار ساخته شود. (به علامت - یا ی میان دو واژه دقت کنید).

مزرعه + گندم : پیاله + عسل : مهمان + ما : صدا + آب شاه + وحوش

۱۰- باتوجه به نقش دستوری کلمات جمله بسازید .

مفعول: میوه‌ها	فاعل: مینا

۱۱- جاهای خالی شعر زیر را کامل کنید.

تو بزرگی و من از تو امید دارم
بندها را
.....

۱۲- جمله زیر را بخوانید و در یک بند ادامه دهید .

من به عنوان یک دانش آموز ایرانی تمام تلاش خود را

۱۳- برای هر کلمه دو صفت بنویسید .

داستان : شیر:

۱۴- در کدام گزینه واژه ها هم خانواده نیستند .

الف (وحوش - وحشی ب) رحم - حرمت ج) خلاص - خالص د) عوض - تعویض

۱۵- در کدام گزینه متضاد وجود دارد .

الف (خفته ، خواب ب) عظمت ، بزرگی ج) هراس ، ترس د) رها ، گرفتار

۱۶- شعر شیر و موش از کیست .

الف (سعدی ب) پروین اعتصامی ج) فردوسی د) ایرج میرزا

۱۷- کدام مورد جمع نیست .

الف (جوانان ب) افکار ج) مدارس د) احسان

۱۸- در مصراع زیر مفعول کدام است . شیر چون موش را رهایی دارد .

الف (شیر ب) موش ج) رهایی د) چون

۷- علی توپ را گرفت : در دست گرفتن خورشید گرفت : پوشیده شدن	۱- وحوش : جانوران اهلی نشده هراس : ترس مغفرت : بخشش لابه : التماس ۲- گل زار : جایی که گل فراوان در آن روییده است نی زار : جایی که نی فراوان در آن روییده است نمک زار : جایی که نمک زیادی در آن قرار دارد ۳- خفته : بیدار خواب : بیدار تشویق : تنبیه آخرین : اولین ۴- وحوش - متغیر - هراس - بشتافت ۵- شیر گفت : ای موش لوس بی ارزش . با دم شیر بازی می کنی ؟ (یعنی کار خیلی خطرناکی می کنی) ۶- وحوش : وحشی صیاد : صید حاصل : محصول عوض : تعویض
۸- گاه - اگر - که ای - از این ۹- مزرعه ی گندم - پیاله ی عسل - مهمان ما - صدای آب - شاه وحوش ۱۰- مینا میوه ها را شست . ۱۱- تو بزرگی و من خطا کارم از تو امید مغفرت دارم بندها را جوید با دندان تا که در برد شیر از آن جا جان ۱۲- به عهده ی دانش آموز ۱۳- داستان خوب - داستان طولانی شیر بزرگ - شیر پیر ۱۴- گزینه ب ۱۵- گزینه د ۱۶- گزینه د ۱۷- گزینه د ۱۸- گزینه ب	خلاص : رهایی سابقه : گذشته گریه : خنده رهایی : اسارت بیشترین : کمترین حقیقت : دروغ شیر گفت : ای موش لوس بی ارزش . با دم شیر بازی می کنی ؟ (یعنی کار خیلی خطرناکی می کنی) رحم: ترحم مغفرت : غفران مربوط : ربط خلاص : خالص

۱- کلمات هم معنی را پیدا کنید و هر دو کلمه‌ی هم معنی را زیر هم بنویسید.

شانس - حکم - باطل - قضا - اجل - مرگ - اشتباه - فرمان - صندوقچه - سرنوشت - وحوش - طبله -
حیوانات - آمرزش - خلاص - مغفرت - نجات - خالی - اقبال - تهی - دستور

۲- جاهای خالی را با واژه‌های دلخواه و مناسب پر کنید.

الف) علی را به دوستش داد. (ب) خانه‌اش را فروخت. (ج) مهرداد دندان‌ش را

۳- در جاهای خالی کلمه‌ی مناسب را انتخاب کنید.

دانش‌آموزان همگی (لبالب - گرداگرد) مسجد روی زمین نشسته بودند.

وسط دریاچه جزیره‌ای بود که در آن (نی زار - نمک زار) زیبایی به چشم می‌خورد.

۴- مصراع بعدی هر یک از مصراع‌های زیر را بنویسید.

نظر کرد آن نگون اقبال بر زیر

به کلی رشته‌ی امید بگسست

به خاک افتاد هم صیاد و هم باز

۵- در بیت زیر منظور از کشتی بی ناخدای چیست ؟ گر فراموش کند لطف خدای چون رهی، زین کشتی بی ناخدای؟

۶- با توجه به بیت زیر چرا نشستن و پرواز کردن کبوتر شایسته نبود؟ به زیر پای صیاد و به سرباز نه بنشستن صلاح است و نه پرواز

۷- مترادف و هم خانواده‌ی کلمات زیر را در جدول بنویس.

واژه	صلاح	عطار	منزل
مترادف			
هم خانواده			

۸- معنی عبارات زیر را بنویسید.

- آموخت و نکرد - خاموش هنر نمای - فرزند خرد - نظر کرد - یک غازی

۹- جدول زیر را کامل کنید. (باور - نمک - نفوذ)

واژه	+	واژه‌ی جدید	معنی
.....	+ زار		
.....	+ ناپذیر		
خود	+		

۶- چون صیاد در پایین و باز در بالای سر او بودند . چه می نشست و چه پرواز می کرد در هر صورت شکار می شد ۷- صلاح : درست هم خانواده : مصلحت عطار : عطر فروش هم خانواده : عطر باطل : اشتباه هم خانواده : ابطال ۸- علم را فرا گرفت ولی به آن عمل نکرد بدون سر و صدا هنرش را نشان می دهد بچه ی کوچک بی ارزش و ناچیز ۹- نمک زار : جایی که زمین آن نمک زیادی دارد نفوذ ناپذیر : جایی که به آسانی نمی توان در آن وارد شد خود باور : کسی که به توانایی های خودش ایمان دارد و باور دارد	۱- اقبال : شانس قضا : سرنوشت آمزش : مغفرت وحوش : حیوانات اجل : مرگ خلاص : نجات خالی : تهی طبله : صندوقچه اشتباه : باطل فرمان : دستور ۲- علی کتاب را به دوستش داد. لیلا خانه اش را فروخت . مهرداد دندانش را مسواک زد . ۳- گرداگرد – نی زار ۴- که صیادی کمان بر کف به زه تیر در آن دم دل به امید خدا بست کبوتر شاد و خندان کرد پرواز ۵- گهواره ای که روی آب رها بود
--	---

واژگان

معلق : آویزان واپسین : آخرین - پایانی فلان : اشاره به شخص نامعلوم دانش اندوزی : علم آموزی - فراگیری دانش	فلان : اشاره به شخص نامعلوم فیلسوفان : جمع فیلسوف - دانشمندان در گذرم : بمیرم - از دنیا بروم	فزای : بیفزای - اضافه کن رامش : آرامش - آسودگی میاسای : دست از تلاش بردار بهره رساندن : فایده داشتن - مفید بودن برنا : جوان
---	--	---

هم خانواده :

شبیه : شباهت - تشبیه	منتظر : انتظار	کشف : کاشف	جهل : جاهل - مجهول
----------------------	----------------	------------	--------------------

مخالف :

بیماری : سلامتی	دانا : نادان	برنا : پیر	جاهل : دانا - عاقل	توانا : ناتوان	پیر : جوان
-----------------	--------------	------------	--------------------	----------------	------------

کلمات املائی

علامت سؤال - عجیب و غریب - معلق - پژوهشگران - مسائل گوناگون - احوال پرسى - درگذرم

خرد و دانش

توانا بود هر که دانا بود ز دانش دل پیر برنا بود

هر کس که دانا باشد ، توانا است . دل افراد پیر به خاطر دانش ، مانند جوانان است

به دانش فزای و به یزدان گرای که او باد ، جان تو را رهنمای

به علم و دانش خود اضافه کن و به سوی خدا حرکت کن . چون خداوند است که روح و جان تو را هدایت می کند

بیاموز و بشنو ز هر دانشی بیابی ز هر دانشی رامشی

درباره تمام علم و دانش ها بیاموز و بشنو . چون انسان از هر علم و دانشی آرامشی به دست می آورد

میاسای از آموختن یک زمان میاسای از آموختن یک زمان

حتی لحظه ای هم از آموختن دست بردار ، هرگز در راه آموختن دانش در دل خود شک راه نده .

چه ناخوش بود ، دوستی با کسی که بهره ندارد ز دانش ، بسی

دوستی کردن با انسانی که از دانش بی بهره است بسیار ناخوشایند است

که بیکاری او ز بی دانشی است به بی دانشان بر ، نباید گریست

چون به خاطر بی دانش بودن او کار مفیدی انجام نمی دهد . باید به حال و وضعیت افراد بی بهره از علم و دانش گریه کرد

تن مرده ، چون مرد بی دانش است که نادان به هر جای ، بی رامش است

تن انسان مرده مانند انسان بی علم و بی سواد است . انسان نادان هیچ جا آرامش ندارد

دانش زبانی :

اصلی ترین بخش جمله فعل است . یک جمله گاهی از دو قسمت ساخته می شود . لیلا رفت .

فاعل : یعنی کسی که کاری را انجام می دهد . لیلا

فعل : اصلی ترین بخش جمله و کاری است که انجام می شود . رفت

در بعضی جمله ها برای کامل کردن مفهوم جمله به کلمات دیگری نیاز داریم .

علی برداشت . در این جمله سوال می شود علی چه چیزی را برداشت پس می گوئیم علی سیب را برداشت . جوابی که به این پرسش داده شد یعنی سیب مفعول این جمله است .

به جمله زیر دقت کنید :

علی کتاب را گذاشت . باز هم مفهوم این جمله نیاز به کلمه یا کلماتی برای کامل شدن دارد . علی کتاب را کجا گذاشت ؟
علی کتاب را روی میز گذاشت .

نکته :

گاهی در واژگان اضافه کردن (بی) معنای آن را متضاد می کند . کار : بی کار هنر : بی هنر

نکته نگارشی :

هنگامی که بخواهیم درباره یک موضوع با روش پرسشگری مطلبی بنویسیم :

- موضوع را دوست دارید ، انتخاب کنید .
- چند پرسش درباره موضوع بنویسید .
- پاسخ های نوشته شده را به ترتیب شماره گذاری کنید
- نوشته را بازنگری و پاک نویسی کنید .

پرسش های متن درس :

- ۱- کلمه صحیح داخل کمانک را انتخاب و در جای خالی قرار دهید .
 - ابوریحان واپسین لحظات زندگی خود را (می گذرانید - می گزرانید)
 - از او خواهش کرد که پاسخ یکی از مسائل علمی را دهد (توضیح - توضیح)
 - بعضی ها به دنبال موجودات عجیب و فضایی هستند (قریب - غریب)
- ۲- معنی هر واژه را بنویسید
واپسین : برنا : رامش : معلق :
گریزان : فیلسوف : فزای : بهره رساندن :
- ۳- درستی یا نادرستی عبارت های زیر را مشخص کنید .
 - همه زندگی ابوریحان در راه گسترش و رشد علم و دانش سپری شد .
 - مغز آدم ها شبیه علامت سؤال است

۴- جاهای خالی را با کلمه های ربط (سپس - و - بعد - اولین) کامل کنید .

مهتاب روزی بود که به مدرسه ی جدید می رفت . بچه ها دستشان را روی صفحه ی رنگی قرار می دادند و
وارد کلاس شدند . مهتاب نشانی پایگاه رایانه ای را به مادر و پدرش داد کنار پدرش نشست با هم سری به پایگاه
مدرسه زدند.

۵- هم خانواده کلمات زیر را بنویسید .

منتظر : جاهل : کشف : شبیه : غریب :

۶- با کلمات زیر ترکیب های صحیح بسازید .

قهوه - اجاره - خود - خانه - رأی - ناپذیر - وصف - نامه

۷- در متن زیر املاهای چند واژه نادرست است؟ شکل درست آن را بنویسید.

ابوریحان با همان حالت بیماری با کلمه هایی بریده و کوتاه از او خاهش کرد که پاسخ یکی از مساعل را توضیه دهد.

املاهای درست واژه ها:

۸- کلمات در هم ریخته را مرتب کنید و جمله را بنویسید .

بزرگ ترین - ایرانی - فیلسوفان - یکی از - ریاضی دانان - ابوریحان - است

۹- استفاده از واژه های داده شده، جاهای خالی را پر کنید. سپس نقش دستوری آن واژه را بگویید.

این مسئله - دانشمندان - می گذراند

نقش دستوری

الف) همواره در پی اندوختن دانش هستند.

ب) بهتر است را بدانم و بمیرم.

ج) او در بستر بیماری آخرین لحظه های زندگی را

۱۰- مخالف واژه های زیر را بنویسید .

بالا : قوی : ناراحتی : توانا : چهل :

۱۱- مفهوم بیت زیر را به صورت ساده بنویسید.

به دانش فزای و به یزدان گرای
که او باد جان تو را رهنمای

۱۲- هر واژه را در جمله ای به کار ببرید .

جاهل :

گریزان :

۱۳- در هر ردیف، واژه ی ناهماهنگ را مشخص کنید.

- اعتدال - معتدل - التماس - عدل

- پاییز - خرداد - بهار - زمستان

- خوردم - خندید - نمی شنوم - دفترم

۱۴- جاهای خالی را کامل کنید .

..... از آموختن یک زمان
..... چه ناخوش بود
..... دل اندر گمان
..... که ندارد ز دانش

۱۵- با حروف در هم ریخته واژه ی صحیح بسازید .

ی - س - ف - ل - ف - و ا - ل - ه - ص - خ ی - ر - پ - ش - گ - س - ر

۱۶- کدام کلمه با کلمه های دیگر فرق دارد .

الف (خوب ب) دانش ج) سرد د) زیبا

۱۷- کدام گزینه مفعول دارد .

الف (من دوست قدیمی تو هستم ب) امروز در کلاس درس را توضیح دادم

ج) بردار کوچکت آمد د) مادر خیلی خسته شد .

۱۸- کدام جمله برای کامل شدن پیام به بخش دیگری نیاز دارد .

الف (احمد با برادرش بازی کرد ب) زهرا درس می خواند

ج) سینا کیف را گذاشت د) مریم و زهرا می خندند

۱۰- بالا : پایین ناراحتی : خوشحالی جهل : علم و آگاهی	۱- می گذرانید - توضیح - غریب
۱۱- به علم و دانش خود اضافه کن و به سوی خدا حرکت کن ، زیرا خداوند جان و روح تو را هدایت می کند	۲- واپسین : آخرین رامش : آرامش گریزان : شتابان فیلسوف : دانشمند
۱۲- به عهده ی دانش آموز	۳- درست - نادرست
۱۳- التماس - خرداد - دفترم	۴-اولین - بعد - سپس - و
۱۴- میاسای ز آموختن یک زمان ز دانش میفکن دل اندر گمان	۵- منتظر : انتظار کشف : کاشف غریب : غربت
چه ناخوش بود دوستی با کسی که بهره ندارد ز دانش بسی	۶- قهوه خانه - اجاره نامه - خود رای - وصف ناپذیر
۱۵- فیلسوف - خلاصه - پرسشگری	۷- خواهش - پاسخ - مسائل - توضیح
۱۶- گزینه ب	۸- ابوریحان یکی از بزرگترین فیلسوفان و ریاضی دانان ایرانی است
۱۷- گزینه ج	۹- دانشمندان - فاعل این مسئله - مفعول می گذراند - فعل

واژگان

لمسی : قابل لمس دلنشین:جذاب - قشنگ نمایان : آشکار	مجازی : غیر واقعی معرفت:شناخت فناوری : استفاده از علم در کارهای مختلف مانند پزشکی و ...
باز آی : برگرد طعم : مزه کامران : پیروز - موفق بی ثمر : بی فایده کز : کج تلف کردن : نابود کردن - تباه کردن کج گفتن : سخن نادرست گفتن حامی : نگهدارنده ثنا : ستایش - ستودن ذات : وجود - هستی ناظر : بینا	فضل : بخشش احسنت : آفرین صواب : درست - راست علاف : بیکار مستجاب : پذیرفته شده - برآورده شده هاج و واج : شگفت زده - گیج توفیق : موفقیت - کامیابی لفظا : زبان الها : خدایا رحمت : مهربانی - بخشایش
طفل : کودک رسول الله : پیامبر خدا	رطب : خرما منع کردن : مانع شدن - باز داشتن

هم خانواده :

لذت : لذیذ نفس:تنفس حاضر : حضور - محضر معرفت : تعریف - عرف - عرفان عمیق : عمق قسمت : تقسیم معذور:عذر - معذرت انصاف : منصف توفیق : موفقیت	ناظر : نظر - منظور حامی : حمایت فاضل : فاضل واقعی : واقعیت - واقعا منتقل:انتقال اعتبار: معتبر عظمت : عظیم - اعظم اثر : تاثیر - موثر مستجاب : اجابت
--	--

مخالف

وارد : خارج مجازی :واقعی آغاز : پایان دوستان : دشمنان شاد : غمگین - ناراحت شلوغ : خلوت پر : خالی	حاضر : غایب آسان : سخت جدید : قدیم زیبا : زشت اولین : آخرین براق : کدر تند تند : آرام آرام
--	--

کلمات املائی

منتقل - فاصله - معرفت - معرفی - صفحه ای - حاضر - رایانه - احتیاج - نقاله - واقعی - فناوری - پیشرفت - شگفت زده - غر
بزند - تلف کنی - اشکال - علاف - براق - هاج و واج - عظمت - معذوریم - تعمیر - بی ثمر - فضل - رحمت - صواب - مستجاب
- حضرت - ذات - لفظ - ثنا - می سرایم

نیایش :

الهی ، فضل خود را یار ما کن ز رحمت ، یک نظر در کار ما کن

خدایا بخشش خود را یار ما کن و کمی از رحمت و مهربانی خودت را شامل حال ما کن

خدایا در زبان من ، صواب آر دعای بنده ی خود ، مستجاب آر

خدایا ! سخن درست در زبان من جای کن و دعای این بنده ی خود را برآورده کن .

مرا در حضرت خود ، کامران دار ز کز گفتن ، زبانم در امان دار

مرا در نزد خودت پیروز و موفق کن و زبانم را از سخن نادرست و بیهوده نگه دار

مرا توفیق ده تا حمد خوانم صفات ذات تو بر لفظ رانم

به من توفیق بده تا بتوانم نماز و قرآن بخوانم و صفات نیک تو را بر زبانم جاری کنم

خداوندا، تویی حامی و حاضر به حال بندگان خویش ناظر

خدایا تو پشتیبان من هستی و همه جا حضور داری به حال بندگان نظارت می کنی

ثنای ذات پاکت می سرایم زبان در شرح ذکر تو می گشایم

ذات پاک تو را ستایش می کنم و در توصیف یاد تو سخن می گویم

الها ، جز تو ما کس را نخواهیم از آن رو در پناهت می پناهیم

خدایا کسی را جز تو نمی خواهیم و به خاطر همین به تو پناه می آوریم .

- عطار نیشابوری شاعر قرن ۶ و ۷ هجری قمری می باشد . یکی از کتاب های او الهی نامه ات . این کتاب شامل داستان های کوتاه و بلند زیبایی می باشد .

دانش زبانی :

بیننده : شخصی که چیزی را می بیند گوینده : شخصی که چیزی را می گوید

شنونده : شخصی که چیزی را می شنود نویسنده - خواننده - راننده

این چنین کلماتی با ترکیب نده ساخته می شوند به معنی شخصی هستند که در حال انجام کاری می باشد .

پرسش های متن درس :

توفیق :	ثنا :	حامی :	کامران :
فضل :	مستجاب :	لفظ :	صواب :

۲- جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید .

- دانش آموزان برای نوشتن روی تخته هوشمند به گچ داشتند (احتیاج - احتیاج)
- از پیچ کوچه دوم (گذشت - گزشت)
- مدرسه ی جدید دو کوچه با خانه ی آن ها داشت (فاصله - فاصله)
- خدایا در زبان من آر (صواب - ثواب)

۳- هم خانواده واژه های زیر را بنویسید.

لذت :	حاضر :	معرفت :	عمیق :
ناظر :	نفس :	واقعی :	منتقل :

۴- درستی یا نادرستی جمله های زیر را مشخص کنید .

- بچه ها به کمک نرم افزار آموزشی تمرین های درس را انجام دادند.
- بنفشه نشانی پایگاه رایانه ای مدرسه را به مهتاب داد
- پیامبر در روز اوّل، طفل را از خرما خوردن بازداشت

۵- مخالف واژه های زیر را بنویسید.

وارد :	دوستان :	جدید :	حاضر :
آسان :	شاد :	زیبا :	آغاز :

۶- با استفاده از واژه های داده شده، جمله های معنادار بسازید.

الف) هوشمند، خنده:

ب) اعتبار، شاعر:

۷- بیت های زیر را کامل کنید

مرا توفیق ده تا	 ذات تو بر
خداوندا تویی	 خویش ناظر

۸- با ترکیب واژه های زیر با نده کلمه جدید ساخته و با آن جمله بسازید .

یاب + نده : :
 شنو + نده : :
 جوی + نده : :
 دو + نده : :

۹- کلمه های به هم ریخته را مرتب کنید و یک جمله بسازید .

در او - خودم - خرما - حرفم - تأثیر - بودم - خورده - دیروز - نداشت - و

۱۰- در متن زیر غلط های املائی را پیدا کنید و درست آن ها را بنویسید .

مهتاب وارد حیات مدرسه شد . سفای ذات پاکت می سرایم . دعای بنده ی خود مستجاب آر .

تغلی بسیار خرما می خورد. مادرش او را نذد پیامبر برد و از او کمک خاست. حضرت در روز دوم با مهربانی به کودک گفت: «خرما نخور.»

۱۱- مفهوم بیت زیر را بنویسید . مرا در حضرت خود کامران دار زکّز گفتن زبانم را نگه دار

۱۲- با حروف در هم ریخته کلمه بسازید .

ب - ج - ا - س - م - ت ش - و - م - ه - د - ن ن - ا - ر - ا - ی - ه

۱۳- در متن زیر علائم نگارشی را کامل کنید .

یکی را گفتند عالم بی عمل به چه ماند گفت به زنبور بی عمل

۱۴- از بین کلمات زیر کلماتی را که می توان با نده ترکیب کرد جدا کرده و کلمه جدید را بنویسید.

خوان - قوی - گوی - جوی - راه - رشد - ران - لغز

۱۵- با متضاد واژه‌های زیر، جمله بسازید.

الف) استقبال $\neq$:

ب) کژ $\neq$:

۸- یابنده : کسی که چیزی را پیدا می کند شنونده : کسی که صدایی را می شنود	۱- توفیق : موفقیت ثنا : ستایش
۹- دیروز خودم خرما خورده بودم و حرفم در او تاثیر نداشت	حامی : نگهبان کامران : پیروز
۱۰- حیاط - صفای - مستجاب - طفلی - نزد - خواست - حضرت	فضل : بخشش مستجاب : پذیرفته شده
۱۱- مرا در نزد خودت پیروز و موفق بدار و زبانم را از سخن نادرست و بیهود دور نگه دار	لفظ : زبان صواب : درست
۱۲- مستجاب - هوشمند - رایانه	۲- احتیاج - گذشت - فاصله - صواب
۱۳- دو نقطه - گیومه باز - ویرگول - علامت سوال - گیومه بسته - دو نقطه	۳- لذت : لذیذ معرفت : عارف
۱۴- خواننده - گوینده - جوینده - راننده - لغزنده	ناظر : نظارت واقعی : واقعیت
۱۵- بدرقه - درست	حاضر : حضور عمیق : عمق
جمله سازی به عهده ی دانش آموز	نفس : تنفس منتقل : انتقال
	۴- درست - نادرست - نادرست
	۵- وارد : خارج دوستان : دشمنان
	جدید : قدیم غایب : حاضر
	آسان : سخت شاد : غمگین
	زیبا : زشت آغاز : پایان
	۶- به عهده ی دانش آموز
	۷- مرا توفیق ده تا حمد خوانم
	صفات ذات تو بر لفظ رانم
	خداوندا توی حامی و حاضر
	به حال بندگان خویش ناظر

۱- کلمات هم معنی را رنگ بزنید .

۲- جاهای خالی را با واژه های مناسب پر کنید.

(الف) به کسی که اتومبیل را براند میگویند.

(ب) به کسی که پیروز شود میگویند.

(ج) به کسی که مطلب را بنویسد میگویند.

۳- با اضافه کردن « نده یا زار » به هر کلمه، کلمات جدیدی بسازید و معنی آن را بنویسید.

جوی	+		←	
خوان	+		←	
شالی	+		←	

۴- برای کلمه های زیر هم خانواده بنویسید.

مشغول : واقعی : نظم : سکوت :

۵- متضاد کلمه های زیر را بنویسید.

ریز : دلگرم : قبل : خلاصه :

۶- با کلمه های زیر جمله بسازید

(الف) رایانه :

(ب) تخته ی هوشمند :

۷- شعر زیر را کامل کنید

الهی فضل خود را یار ما کن ز رحمت ،

خداوندا خویش ناظر

۸- مثل زیر چه مفهومی دارد . رطب خورده ، کی منع رطب کند

۹- با استفاده از کلمه‌های داده شده، جمله‌ها را کامل کنید.

⊕ زندگی ابوریحان در راه علم و دانش سپری شد.

⊕ ابوریحان به چیزهای ناشناخته علاقه‌ی بسیار داشت.

⊕ بعضی سوال‌ها همیشه در گوش افراد می‌ماند.

⊕ کودکان حق دارند با کشورهای دیگر آشنا شوند.

⊕ بیرونی همواره در جست‌و جوی اتفاقاتی بود که در اطرافش روی می‌دهد.

۱۰- با حروف به هم ریخته ، واژه‌های معنی دار بسازید.

الف) م- ز- ی- ج- ا- : (ب) م- پ- ا- ی- ک- :

ج) ک- ج- ن- ا- و- ک- : (د) ی- ا- ن- ر- ا- ه- :

۱۱- در متن زیر، غلط‌های املائی را پیدا کنید و صحیح آن را بنویسید.

هنگامی که سال‌های عمر او به هفتاد و هشت رسید در بستر بیماری، واپسین لحظات زندگی را می‌گزرانید. دوستی دانشمند برای احوال پرسى بر بالین وی آمد. ابوریحان با همان هالت بیماری از او خواهش کرد که یکی از مسائل علمی را بازگو کند.

۱- یکنواخت : یکسان کامیابی : توفیق نمایان : آشکار نیاز : احتیاج ثنا : ستایش ۲- راننده - برنده - نویسنده ۳- جوینده : کسی که جست و جو می کند خواننده : کسی که مطلبی را می خواند شالی زار : جایی که در آن برنج می کارند ۴- مشغول : شغل واقعی : واقعیت نظم :ناظم سکوت : ساکت ۵- ریز : درشت قبل : بعد دلگرم : دلسرد خلاصه : مفصل - کامل	۶- به عهده ی دانش آموز ۷- الهی فضل خود را یار ما کن ز رحمت یک نظر در حال ما کن خداوندا تویی حامی و حاضر به حال بندگان خویش ناظر ۸- کسی که خودش کاری را انجام می دهد چگونه می تواند دیگران را از انجام آن کار منع کند ۹- گسترش - کشف - آویزان - فرهنگ - علت ۱۰- جامیز - پیامک - کنجکاو - رایانه ۱۱- لحظات - می گذرانید - احوال پرسى - حالت - خواهش
--	--

نام:
آزمون
کلاس:

نام خانوادگی:
نوبت اول
تاریخ: / /

۱- معنی لغات زیر را بنویسید.

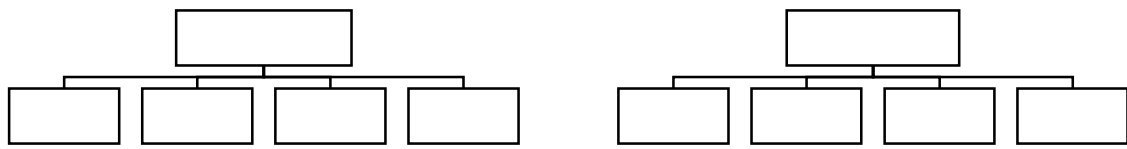
چیره دست : جامه : حیل ساز : ارمغان : خاور:

۲- برای هر یک از واژه‌های زیر، دو هم‌خانواده بنویسید.

منظور			مشاعره		
مقصد			خالق		

۳- کلمات زیر را دسته بندی کنید و برای هر دسته یک عنوان مناسب انتخاب کنید.

کره زمین - کاغذ - دفتر - نقشه - کیف - مداد - عکس هوایی - فیلم

۴- با استفاده از واژه‌های زیر، واژه‌های معنادار بسازید.

خود - سر - نماز - باور - آموز - گذشت - خانه - دانش

.....			
-------	-------	-------	-------

۵- با توجه به معنی جمله ها کامل کنید .

- هنگام چیدن گل به دستش رفت . (خوار - خار)
- پایه و همه ی گفت و گوها ، توانایی علمی دانش آموزان است . (اثاث - اساس)

۶- جاهای خالی اشعار زیر را تکمیل کنید.

جنگل از باد گریزان / / / پهن می شگتند هرجا
..... / تا که آوازش آشکار کند /

۷- مفهوم بیت‌های زیر را بنویسید.

هر غلامی را بیاورد ارمغان هر کنیزک را ببخشید او نشان

خدا در رنگ و بوی گل پنهان است بهار و باغ و گل از او نشان است

۸- کلمات زیر را تعریف کنید.

کارنامه:

کتابنامه:

روزنامه:

۹- در جاهای خالی نشانه‌های نگارشی مناسب قرار دهید.

وقتی زمستان قلم به دست گرفت با خود گفت تا وقتی که کارم را تمام نکرده ام خورشید نباید نقاشی من را ببیند

۱۰- برای کلمات زیر جمع یا مفرد بنویسید.

اشعار	کتاب
مدارس	دفتر
جملات	معلم

۱۱- غلط‌های املائی را در متن زیر پیدا کنید و صحیح آن‌ها را در سطر زیر بنویسید.

سپاه توران ، به فرماندهی افراسیاب از رود جیپهون گذشته بود . ایرانیان از پیروزی نا امید و از شکست اندوهگین شده بودند . آرش کمانگیر تیر انداز ماهر ایرانی ، با قامتی رشید و استوار پای کوه ایستاده بود .

۱۲- با حروف در هم ریخته ی زیر دو کلمه بنویسید که ارزش املائی داشته باشد .

ط - ر - ق - ه ع - ز - ر - م - ا

۱- چیره دست : ماهر - استاد جامه : لباس خاور : مشرق	حیلت ساز : حيله گر ارمغان : سوغاتی
۲- منظور : نظر - ناظر مقصد : قاصد - مقصود	مشاعره : شعر - شاعر خالق : مخلوق - خلقت
۳- لوازم التحریر : کاغذ - دفتر کیف - مداد وسایل جغرافیا: کره زمین - نقشه - عکس هوایی - فیلم	
۴- خود باور - سر گذشت - نماز خانه - دانش آموز	
۵- خار - اساس	
۶- جنگل از باد گریزان چرخ ها می زد چو دریا دانه های گرد باران پهن می گشتند هر جا زاغ می خواست غار غار کند تا که آوازش آشکار کند طعمه افتاد تا دهان بگشود روبهک جست و طعمه را برپود	
۷- به هر نوکری یک سوغاتی داد به هر خدمتکاری هدیه ای بخشید	
خدا در آفریده ها و رنگ و بوی گل پنهان است و با دقت به این آفریده ها باید به یاد خدا باشی که این آفریده هاو باغ و بهار و گل همه نشانه های وجود خداست	
۸- کارنامه : ورقه ای که در آن نتیجه کارهای هر فرد نوشته می شود	
کتابنامه : نوشته ای که در آن اطلاعات کتاب نوشته می شود	
روزنامه : نوشته ای که اخبار و وقایع روز در آن نوشته می شود	
۹- ویرگول - ویرگول - دو نقطه - گیومه باز - ویرگول - گیومه بسته - نقطه	
۱۰- شعر - کتاب - مدرسه - دفاتر یا دفترها - جمله - معلمان یا معلم ها	
۱۱- افراسیاب - جیپهون - اندوهگین - ماهر - استوار	
۱۲- قطره - مزارع	

نام:
آزمون
کلاس:
نام خانوادگی:
نوبت دوم
تاریخ: / /

۱- کلمات هم معنی دسته اول و دوم را به یکدیگر وصل کنید.

اشکال
تهی
علاف
سرمشق
برنا
آرامش
باختر

مغرب
جوان
عیب
آسودگی
الگو
بیکار
پوچ

۲- مفهوم هر عبارت را به صورت ساده و روان بنویسید:

الف) آن یکی طوطی، ز دردت بوی بُرد زهره‌اش بدید و لرزید و بمُرد

ب) سطح آب از گاه‌وارش خوش‌تر است دایه‌اش سیلاب و موجش مادر است.

۳- کلمه ی زیر را با حروف مناسب کامل کنید:

الف) احد.....یاج
ب) بیب.....ه
ج) واق.....ی
د) اع.....راض
ه) ال.....ماس
و) حول ووش

۴- از بین کلمه‌های زیر دو دسته هم خانواده و دو دسته که شبکه معنایی دارند پیدا کنید.

هم خانواده		شبکه معنایی	

علوم – شاکر – علم – شکر – زنبور – مشک – سنجاقک –
عطار – شکور – خوش بو – پروانه – معلم

۵- متن زیر را بخوانید و جاهای خالی را با یکی از کلمه‌های (سپس – زیرا – را – که – ابتدا) پر کنید.

مرغ خیاط، پرنده‌ی کوچکی است برگ‌ها به هم می‌دوزد و کیسه درست می‌کند. این کیسه، لانه‌ی او می‌شود. او برای دوختن برگ‌ها از منقارش استفاده می‌کند، منقارش مثل سوزن تیز است. او علف‌های نازک را مثل نخ هستند انتخاب می‌کند، برگ‌ها به فاصله‌ی مساوی سوراخ می‌کند و علف‌ها از سوراخ می‌گذراند و گره می‌زند.

۶- با اضافه کردن اجزای (زار، نده) به کلمه‌ی مناسب، کلمه‌های جدید بسازید.

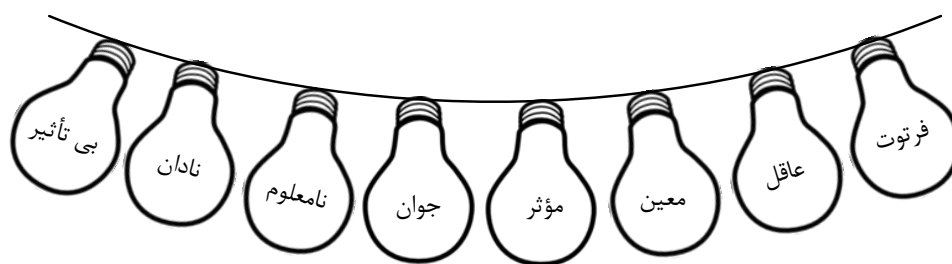
جوی
گل

دو
یاب

۷- دور کلمه ناهم‌هنگ در هر جمله خط بکشید.

تیر – نیزه – کمان – تیرانداز
ادب – عالم – آداب – مؤدب
تازه – اندیشید – نو – جدید

۸- لامپ‌های مخالف را در کنار هم بنویسید .

۹- جمله های زیر صفت را مشخص کنید.

(الف) مادر او دیروز یک بارانی بلند برایش خرید.

(ب) عمو احمد در باغ انگور را با یک زنجیر و قفل بزرگ بست.

۱۰- یک ضرب المثل بنویسید که در آن کلمه ی «شیر» به کار رفته باشد.

۱۱- رویدادهای زیر را به ترتیب رویداد شماره گذاری کنید.

این پرندگان پس از سپری شدن زمان دراز و پیمودن راههای طولانی، بدون اشتباه به لانه ی پیشین خود باز می گردند.

پرستوها ناچار می شوند به جاهای معتدل تری کوچ کنند.

حشرات کمیاب می شوند و هوا کم کم سرد می شود.

پرندگان شکاری ناگهان خود را به جمع پرستوهای در حال پرواز می رسانند.

پرستوها بهار و تابستان را به آسودگی به سر می برند.

۱۲- یک متن بنویسید و سه تا از کلمه های زیر را در آن به کار ببرید. خود خواه، خودبین، خود جوش، خود پسند، خودکار

ارتباط معنایی :	۱- باختر : مغرب آرامش : آسودگی
زنبور - پروانه - سنجاقک	برنا: جوان سرمشق : الگو
مشک - عطار - خوش بو	علاف : بیکار تهی : پوچ
۵- که - را - زیرا - ابتدا - که - سپس - را - را	اشکال : عیب
۶- گلزار - جوینده - یابنده - دونه	۲- یکی از طوطی ها که از درد اسیری تو در قفس خبردار شد ،
۷- اندیشید - عالم - نیزه	زهره اش ترکید و لرزید و مرد .
۸- فرتوت : جوان	اکنون که موسی در رود نیل قرار دارد ، سطح آب از
عاقل : نادان	گهواره اش راحت تر و دل چسب تر است .
معین : نامعلوم	سیلاب مانند دایه او را پرستاری می کند و موج مانند
مؤثر : بی تأثیر	مادری مهربان از او مواظبت می کند
۹- بلند - بزرگ	۳- احتیاج - بیشه - واقعی - اعتراض - التماس - حول و حوش
۱۰- به عهده ی دانش آموز	۴- هم خانواده : علوم - علم - معلم
۱۱- به ترتیب ۵ - ۳ - ۲ - ۴ - ۱	شاکر - شکر - شکور
۱۲- به عهده ی دانش آموز	